

Vlaanderen

is economie, wetenschap
& innovatie

Vlaamse deelname aan Europese financieringsprogramma's 2007-2013

Een blik op het Zevende Kaderprogramma voor Onderzoek en
Ontwikkeling, het Kaderprogramma voor Concurrentievermogen en
Innovatie, en het Cohesiebeleid

DEPARTEMENT
ECONOMIE,
WETENSCHAP &
INNOVATIE

www.ewi-vlaanderen.be

Vlaamse deelname aan Europese financieringsprogramma's 2007-2013

Een blik op het Zevende Kaderprogramma voor Onderzoek en
Ontwikkeling, het Kaderprogramma voor Concurrentievermogen en
Innovatie en het Cohesiebeleid

Inhoud

Voorwoord	5
Managementsamenvatting	6
1 Het Zevende Kaderprogramma voor Onderzoek en Ontwikkeling (7KP, 2007-2013) ...	9
1.1 Algemeen	9
1.2 Kerncijfers	10
1.3 Vlaamse deelname volgens programmaonderdeel	11
1.4 Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie	12
1.5 Vlaamse deelnametoelage en return per prioriteit en per deelnemerscategorie	15
1.6 Vlaamse deelname per projecttype en per deelnemerscategorie	18
1.7 Vlaamse topdeelnemers.....	18
1.8 Vlaamse deelname binnen België.....	19
1.9 Vlaanderen in de Europese rangschikking.....	20
1.10 Conclusie.....	25
2 Het Kaderprogramma voor Concurrentie-vermogen en Innovatie (KCI, 2007-2013)....	26
2.1 Algemeen	26
2.2 Belgisch en Vlaamse deelname in het Kaderprogramma voor Concurrentievermogen en Innovatie	27
2.2.1 Ondernemerschap en Innovatieprogramma (EIP)	27
2.2.2 ICT Beleidsondersteunend programma (ICT-PSP).....	34
2.2.3 Intelligente Energie Europa Programma (IEE)	36
2.3 Conclusie.....	38
3 Vlaanderen in het Europese cohesiebeleid (2007-2013)	39
3.1 Algemeen	39
3.1.1 Inleiding	39
3.1.2 O&O en innovatie	41
3.1.3 Toepassingsgebied van het Europese cohesiebeleid op België en Vlaanderen	42
3.2 Implementatie van het Europese cohesiebeleid in België en Vlaanderen	43
3.2.1 Inleiding	43
3.2.2. Uitvoering van het Europese cohesiebeleid in België en Vlaanderen	45
3.3 Conclusie.....	52
4 Deelname van Vlaanderen aan de EU financieringsprogramma's voor onderzoek en innovatie: eindbeschouwing.....	53
Bijlage 1	54
Lijst van afkortingen	60
Colofon.....	62

Voorwoord

Met de “Europa 2020” strategie heeft de Europese Commissie in 2010 een ambitieus plan voor slimme, duurzame, en inclusieve groei opgesteld. Er worden zeven kerninitiatieven opgezet voor gezamenlijke activiteiten van de EU en nationale overheden op de gebieden innovatie, digitale agenda, werkgelegenheid en vaardigheden, industriebeleid, armoede, jeugd in beweging en het efficiënt gebruik van hulpbronnen. De lidstaten sluiten zich bij die inspanningen aan om het effect ervan te vergroten. Vlaanderen schakelt zich volledig in deze strategie in en stelt haar beleidsinstrumentarium bij om optimaal in te spelen op de Europese initiatieven en vice versa, om de doelstellingen van excellent onderzoek, een grotere internationale innovatieslagkracht en een versterkt globaal concurrentievermogen te realiseren. Dit sluit aan bij de plannen van de nieuwe Vlaamse Regering, die het innovatielandschap wil hervormen, en daarbij de aanbevelingen van beide Soete-rapporten als leidraad neemt.

Internationale samenwerking maakt al jaren inherent deel uit van een Vlaams beleid m.b.t. economie, innovatie en wetenschap. Vlaanderen is immers een regio met een zeer open economie en moet zich strategisch positioneren in samenwerkingsverbanden om haar concurrentievoordeel uit te bouwen in de globaliserende markten. Voor Vlaamse onderzoekers is het een natuurlijk gegeven dat ze hun onderzoek uitvoeren in een internationale context. Internationale samenwerking laat toe om onderzoek naar de grote maatschappelijke uitdagingen zoals de opwarming van de aarde efficiënt aan te pakken en biedt Vlaanderen een hefboom tot schaalvergroting. Het aantreden van onderzoekers in een competitieve internationale omgeving verhoogt bovendien de kwaliteit van het onderzoek.

In voorliggend rapport worden de cijfers gepresenteerd over de Vlaamse deelname aan de Europese financieringsprogramma's van de periode 2007-2013 die te maken hebben met onderzoek en innovatie: het Zevende Kaderprogramma voor Onderzoek en Ontwikkeling (7KP), het Kaderprogramma voor Concurrentievermogen en Innovatie (KCI) en het Cohesiebeleid.

Vlaanderen staat voor de uitdaging om als kleine dynamische regio in het grote Europese geheel tot de top te blijven behoren. Ze steunt de deelname aan die programma's op verschillende manieren. Zo is er het Vlaams Contactpunt voor de Europese Programma's (VCP) waar het departement EWI, IWT en FWO structureel samenwerken. Verder is er sinds 2010 het Vlaams Platform voor de Europese Programma's (EU-Platform) dat de “Gouden Driehoek” (overheid, kennisinstellingen en industrie) in Vlaanderen groepeerde in één overkoepelend platform gericht op (het) Europa(beleid). Het platform focust op alle relevante Europese programma's, initiatieven, gremia en (beleids)ontwikkelingen op het gebied van economie, wetenschap en innovatie (EWI). De universiteiten hebben een indirecte impuls gekregen aangezien hun aandeel in de opeenvolgende Europese Kaderprogramma's als een parameter meetelt voor de berekening van de verdeelsleutel van het Industrieel Onderzoeksfonds.

Voor de analyse die hier voorligt, wil ik van harte iedereen bedanken die hiertoe zijn steentje heeft bijgedragen, zowel binnen het departement EWI, als bij het Agentschap Ondernemen en het departement LNE. Ik meen dat deze analyse kan bijdragen tot het verder stroomlijnen van de Vlaamse initiatieven richting internationale samenwerking en tot een nog grotere betrokkenheid van onderzoekers en kennisinstellingen uit Vlaanderen bij de Europese programma's.

Dirk Van Melkebeke

Secretaris-generaal
Departement Economie, Wetenschap en Innovatie

Managementsamenvatting

In het voorliggende rapport werd de Vlaamse deelname geanalyseerd aan de Europese financieringsprogramma's van de periode 2007-2013 die te maken hebben met onderzoek en innovatie: het Zevende Kaderprogramma voor Onderzoek en Ontwikkeling (7KP), het Kaderprogramma voor Concurrentievermogen en Innovatie (KCI) en het Cohesiebeleid. Deze programma's hebben ieder hun eigen specificiteit, finaliteit en instrumentarium, maar alle dragen ze bij tot het realiseren van de doelstelling om van de EU een competitieve en dynamische kennis-gebaseerde economie te maken met duurzame economische groei, meer en betere banen en een grotere sociale cohesie.

Het **Kaderprogramma voor Onderzoek en Ontwikkeling (KP)** is een competitief financieringsprogramma, waarbij de toekenning van subsidies rechtstreeks door de Commissie gebeurt via de selectie van geschikte projecten op basis van excellentie. Voor het Zevende Kaderprogramma (7KP) maakte de EU 50.521 miljoen euro vrij. Vlaanderen scoort traditioneel vrij goed in de deelname aan de Kaderprogramma's voor Onderzoek, al was er wel een dalende trend van het Vierde naar het Zesde Kaderprogramma merkbaar met een financiële return van 2,38%, 2,19% en 2,12% voor het Vierde, Vijfde en Zesde Kaderprogramma respectievelijk. In het Zevende Kaderprogramma, dat in voorliggend rapport werd geanalyseerd, zien we de trend echter omkeren en is er terug een duidelijke stijging van de Vlaamse financiële return tot 2,50%. Vlaanderen nam in totaal met 490 deelnemers 2.884 keer deel aan 2.232 projecten binnen het Zevende Kaderprogramma, goed voor een deelnametoelage van ongeveer 1.125,0 miljoen euro of gemiddeld ongeveer 160 miljoen euro per jaar. Ter situering: in diezelfde periode 2007-2013 stelde de Vlaamse overheid vanuit haar begroting jaarlijks gemiddeld 1.160 miljoen euro ter beschikking voor "zuiver" onderzoek en ontwikkeling¹.

Vlaanderen scoorde zeer goed in vergelijking met de sterkst deelnemende landen aan 7KP en eindigde op een derde plaats in de benchmarkoefening. KU Leuven is de sterkste Vlaamse, en ook Belgische, deelnemer en tevens de enige Vlaamse universiteit die voorkomt in de top 10 van alle internationale instellingen uit het hoger onderwijs die deelnamen aan 7KP. Na de KU Leuven wordt de top-3 van de Belgische deelnames vervolledigd door UGent en IMEC. De Vlaamse (en Belgische) top-3 vertegenwoordigt samen meer dan ¼ van de bijdrage vanuit het 7KP aan België. Er staan 7 Vlaamse kennisinstellingen in de Belgische top-10; na KU Leuven, UGent en IMEC volgen verder nog VIB, UA, VUB en VITO. Binnen België was Vlaanderen goed voor iets meer dan de helft van de deelnames en ongeveer 62% van de deelnametoelage.

Vlaanderen was het meest succesvol in de thematische prioriteiten 'Fission' onder Euratom (return van 6,8%), 'Food, Agriculture and Fisheries, and Biotechnology' (return van 3,8%), 'Information and Communication Technologies' (return van 3,0%), 'Socio-economic Sciences and the Humanities' (return van 3,0%), 'JTI' (return van 2,8%), 'Health' (return van 2,8%), 'Fusion' (return van 2,7%), 'Nanosciences, Nanotechnologies, Materials and new Production Technologies' (return van 2,5%), 'Energy' (return van 2,5%), 'Space' (return van 2,5%) en 'European Research Council (ERC)' (return van 2,5%).

De Vlaamse actoren die actief zijn in het KP zijn hierin sterk internationaal ingebed. Vlaanderen nam deel aan het AMCER-project (2012), dat staat voor 'Advanced Monitoring and Coordination of EU R&D Policies at Regional Level', binnen ESPON (een Interreg programma) dat de gegevens analyseerde van de deelname aan het KP. Op basis van de op dat moment beschikbare gegevens bleek dat partners binnen Vlaanderen zelf 10% vertegenwoordigen van de samenwerkingsverbanden, partners uit de andere gewesten ook 10%, en buitenlandse partners 80%. De top-5 van de landen waarmee in 7KP door Vlaamse partners wordt samengewerkt bestaat uit Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Italië en Nederland. De top-5 landen vertegenwoordigen samen meer dan de helft van alle samenwerkingsverbanden. België staat als 9^e gerangschikt. Naar regio bekeken, bestaat de top-5 uit Ile-de-France, Beieren, Baden-Württemberg, Noordrijn-Westfalen, en Comunidad de Madrid. De

¹ Zie *Speurgids Ondernemen & Innoveren 2015*, Departement Wetenschap en Innovatie, Vlaamse Overheid (www.speurgids.be)

concentratie is hierbij veel kleiner dan bij de indeling per land. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest staat als 7^e gerangschikt.

Het **Kaderprogramma voor Concurrentievermogen en Innovatie (KCI)** was erop gericht innovatieve technologieën marktrijp te maken ter verhoging van de concurrentiekracht van EU ondernemingen. Het programma bood hiervoor innovatie-ondersteunende acties, met bijzondere aandacht voor eco-innovatie en KMO's, een bredere integratie van ICT in de maatschappij, financiële instrumenten voor een betere toegang tot zowel leningen als risicokapitaal, alsook andere dienstverlenende en ondersteunende acties voor bedrijven en clusters in de regio's en lidstaten. Dit programma had een meer bescheiden budget van 3.621 miljoen euro. Een analyse van de deelname van Vlaanderen aan dit programma was moeilijk gezien het nodige cijfermateriaal hierover niet voorhanden was. Een echte financiële return voor Vlaanderen kon daardoor niet berekend worden. Wel is duidelijk dat Vlaanderen in elk van de onderdelen van het programma goed was vertegenwoordigd onder andere met deelname aan het Enterprise Europe Network (EEN).

Het **Cohesiebeleid** tot slot is een zeer omvangrijk programma dat gericht was op het versterken van de economische en sociale samenhang van het Europese territorium en het verkleinen van de ontwikkelingsverschillen tussen de lidstaten en hun regio's. Hiervoor was er 347.410 miljoen euro ter beschikking vanuit drie specifieke fondsen: het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO), Europees Sociaal Fonds (ESF) en het Cohesiefonds. De toewijzing van middelen gebeurt hier niet op competitieve basis, maar is gebaseerd op andere criteria zoals het BBP/inwoner.

Het stimuleren van O&O&I was een kernthema binnen de programmaperiode van het Europese cohesiebeleid 2007-2013. De thematische allocatie van middelen aan O&O&I was dan ook ongeveer het drievoudige in vergelijking met de programmaperiode 2002–2006 en bedroeg 86,5 miljard euro.

België ontving in totaal 0,65% (2.258 miljoen euro) van de Europese cohesiemiddelen voor de programmaperiode 2007-2013. De Europese cohesiemiddelen die aan België werden toegewezen, waren allemaal afkomstig uit de Structuurfondsen EFRO en ESF, m.a.w. België ontving geen middelen uit het Cohesiefonds. Binnen België werden deze middelen verder verdeeld over de verschillende overheden die elk een soort "bestedingsplan" opmaken, waardoor België in totaal 9 Operationele Programma's had (3 voor EFRO en 6 voor ESF).

Bijna driekwart van de middelen die uit het EFRO aan België werden toegewezen, zijnde 1,185 miljard euro, was bestemd voor Wallonië. EFRO omvat zowel middelen besteed voor projecten uitsluitend uitgevoerd binnen het land (de regio's) zelf (zijnde Doelstelling 2, en voor Henegouwen ook nog Doelstelling 1), als de middelen voor de territoriale samenwerking onder de Interreg-programma's IV A, B, C en voor de ondersteunende acties (zijnde Doelstelling 3).

De Europese cohesiemiddelen die uit het ESF aan België werden toegewezen, werden voor bijna 44% ingezet in Vlaanderen. Globaal gezien was er voor Vlaanderen vanuit deze Europese fondsen minstens 788 miljoen euro ter beschikking of ongeveer 113 miljoen per jaar gemiddeld. Bij die bedragen kwam er nog een cofinanciering vanuit publieke en private actoren in de regio van ongeveer dezelfde grootteorde bovenop.

Het overgrote deel van de middelen in het cohesiebeleid die bestemd zijn voor onderzoek en innovatie, wordt verspreid via het EFRO. Vlaanderen kreeg van de EU in dit kader 49 miljoen euro voor de prioriteit 1 "Kenniseconomie en Innovatie" onder Doelstelling 2 (EFRO-Vlaanderen). Hiervan was zo'n 30 miljoen euro gericht op "pure" O&O. Dit bedrag werd aangevuld met bijna 95 miljoen euro middelen vanuit Vlaanderen zelf (Vlaamse overheid, provincies, gemeenten, private partners, vzw's). Voor de Europese Territoriale Samenwerking (Doelstelling 3, EFRO-Interreg) werd in totaal 190,3 miljoen euro aan Vlaanderen toegekend voor samen 440 internationale projecten rond de thema's kenniseconomie en innovatie, milieu en energie, connectiviteit en transport alsook leefbare steden en gemeenschappen. Hiervan is ongeveer 23% bestemd voor innovatie (43,8 miljoen euro). Samen met de Vlaamse

medefinancieringen zijn deze goed voor een totaal projectvolume van 415 miljoen euro (95,5 miljoen euro voor onderzoek en innovatie). Dit gebeurde via de programma's Interreg IV A (Euregio Maas-Rijn, Gensregio Vlaanderen – Nederland, Twee Zeeën), Interreg IV B (Noordzee Regio, Noordwest-Europa), Interreg IV C en de ondersteunende programma's (zoals ESPON). In het WTI-domein werd door Vlaamse (kennis)instellingen deelgenomen aan uiteenlopende Interreg-projecten zoals bijvoorbeeld BioBase Europe, Waterstofregio Vlaanderen – Zuid-Nederland, Organext, Food2Market, ECO-LASERFACT, TANDEM, GCS, SPIDER, NanosenseEU, SCINNOPOLI, en Innofun, en aan de ondersteunende initiatieven zoals AMCER (een ESPON-project).

Beschouwd over de programma's heen, kunnen we concluderen dat voor onderzoek en innovatie er jaarlijks volgende bedragen naar Vlaamse begunstigden vloeide:

- vanuit 7KP ongeveer 160 miljoen euro;
- vanuit EFRO-Vlaanderen (Doelstelling 2) ongeveer 8 miljoen euro;
- vanwege de Europese Territoriale Samenwerking (Interreg IV, Doelstelling 3) 7,3 miljoen euro.

Samen geeft dit zo'n 175 miljoen euro per jaar vanwege KP en EFRO (Vlaanderen + Interreg), aangevuld met nog een budget of aantal waarborgen voor projecten rond innovatie vanuit het KCI.

In diezelfde periode 2007-2013 stelde de Vlaamse overheid vanuit haar eigen begroting jaarlijks gemiddeld 1.160 miljoen euro ter beschikking voor “zuiver” onderzoek en ontwikkeling (O&O) en daarbij nog verschillende 100-en miljoenen euro extra voor “niet-zuiver” O&O, zoals niet-technologische innovatie, technologietransfer en innovatienetwerking, wetenschapssensibilisering, enz. Voor 2014 bedroeg de initiële begroting voor het totale wetenschaps- en innovatiebeleid aldus 2,176 miljard euro, waarvan 1,354 miljard euro voor “zuiver” O&O.

1 Het Zevende Kaderprogramma voor Onderzoek en Ontwikkeling (7KP, 2007-2013)

1.1 Algemeen

Het Zevende Kaderprogramma (7KP), dat liep tussen 2007 en 2013, was het primaire instrument van de Europese Commissie om de 'European Research Area' (ERA) te realiseren. Doel van het programma was om onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten binnen de Europese Unie (EU) te stimuleren.

Het Zevende Kaderprogramma bestond uit vier specifieke programma's die als volgt werden begroot:

1. Samenwerking: 32.413 miljoen euro,
2. Ideeën: 7.510 miljoen euro,
3. Mensen: 4.750 miljoen euro en
4. Capaciteiten: 4.097 miljoen euro.

De eigen acties van het Gemeenschappelijk centrum voor Onderzoek (GCO) werden ook onder 7KP gefinancierd voor een bedrag van 1.751 miljoen euro, evenals de in het Euratom-kaderprogramma vastgelegde acties op het gebied van: 1) onderzoek inzake fusie-energie en 2) kernsplijting en stralingsbescherming, voor een totaal van 2.751 miljoen euro. De Commissie maakte dus voor de periode 2007-2013 een budget van 50.521 miljoen euro vrij, of gemiddeld 7.217 miljoen euro per jaar.

Sinds begin 2014 is het nieuwe programma van de Europese Commissie voor onderzoek en ontwikkeling van start gegaan onder de naam Horizon2020. Voorliggende analyse beperkt zich tot de resultaten van het Zevende Kaderprogramma. De gegevens gebruikt in dit rapport werden betrokken uit de databank die de Europese Commissie via het elektronische platform e-CORDA ter beschikking stelt aan geautoriseerde gebruikers van landen die deelnemen aan 7KP. Het gaat hier meer bepaald om de finale status van de databank op datum van 6 oktober 2014. Op dat moment in het Zevende Kaderprogramma was 89% van het totale voorziene deelnamebudget toegewezen, maar we beschouwen dit rapport als een finale publicatie over de Vlaamse deelname aan 7KP. De gegevens over de Vlaamse deelname aan eerdere kaderprogramma's werden gehaald uit vorige analyses².

De Vlaamse deelnemers worden ingedeeld in de volgende categorieën:

- bedrijven;
- universiteiten en hogescholen;
- onderzoekscentra: hier onderscheiden we de Vlaamse Strategische Onderzoekscentra – SOC's (iMinds (het vroegere IBBT), IMEC, VIB en VITO), de collectieve centra (bvb. Centexbel en SIRRIIS) en de "andere wetenschappelijke instellingen" (bvb. ITG, VKI en VLIZ). Tot deze laatste groep worden ook de Vlaamse competentiepolen (bvb. FMTC) gerekend;
- overige instellingen, waaronder overheidsinstellingen, non-profit organisaties, EEI's, internationale organisaties, GCO's en andere instellingen die niet in de voorgaande categorieën thuishoren.

² Zie <http://www.ewi-vlaanderen.be/ewi/analyse-zesde-kaderprogramma-2002-2006>

Naast deze categorieën worden de begrippen “Vlaanderen”, “Wallonië” en “Brussel” gehanteerd. Deze begrippen worden afgebakend zoals hieronder aangegeven.

Bij “Vlaanderen” horen:

- de bedrijven met hun zetel in het Vlaamse Gewest;
- de universiteiten en hogescholen die ressorteren onder de Vlaamse Gemeenschap, daarbij inbegrepen de instellingen die zich bevinden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
- de onderzoekscentra die zijn gevestigd in het Vlaamse Gewest;
- de deelnemers uit de categorie “overige instellingen” die zich bevinden in het Vlaamse Gewest, daarbij inbegrepen de in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gevestigde instellingen die rechtstreeks onder Vlaamse bevoegdheid vallen.

Bij “Wallonië” horen:

- de bedrijven met hun zetel in het Waalse Gewest;
- de universiteiten en hogescholen die ressorteren onder de Franse Gemeenschap, daarbij inbegrepen de instellingen die zich bevinden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
- de onderzoekscentra die zijn gevestigd in het Waalse Gewest;
- de deelnemers uit de categorie “overige instellingen” die zich bevinden in het Waalse Gewest, daarbij inbegrepen de in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gevestigde instellingen die rechtstreeks onder Waalse bevoegdheid vallen.

Bij “Brussel” horen:

- de bedrijven met hun zetel in het Brussels hoofdstedelijk Gewest;
- de onderzoekscentra die zijn gevestigd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
- de deelnemers uit de categorie “overige instellingen” die zich bevinden in het Brussels hoofdstedelijk Gewest.

Bij “Brussel” worden dus alle deelnemers uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gerekend, uitgezonderd:

- (1) de deelnemers uit de categorie “universiteiten en hogescholen”: die werden aan “Vlaanderen” resp. “Wallonië” toegekend;
- (2) de deelnemers uit de categorie “overige instellingen” die onder Vlaamse resp. Waalse / Franse Gemeenschapsbevoegdheid vallen: die werden aan “Vlaanderen” resp. “Wallonië” toegekend.

De toewijzing van de deelnames aan de respectievelijke gewesten gebeurde op basis van het adres van de deelnemer.

1.2 Kerncijfers

Vlaanderen nam met 490 deelnemers 2.884 keer deel aan 2.232 projecten binnen het Zevende Kaderprogramma. De Vlaamse deelnames totaliseerden daarmee een deelnametoelage van ongeveer 1.125,0 miljoen euro. Deze Vlaamse deelnametoelage vertegenwoordigde 2,5% van de totale toelage die door de Europese Commissie voor participatie in 7KP werd toegekend. In tabel 1 wordt de evolutie van de Vlaamse deelname over de verschillende kaderprogramma's heen weergegeven.

Tabel 1. Evolutie van de Vlaamse deelname over de kaderprogramma's heen

	4KP	5KP	6KP	7KP*
Aantal deelnames	1.972	1.575	1.342	2.884
Aantal projecten	1.567	1.304	1.051	2.232
Aantal instellingen	495	444	422	490
Aantal deelnames als coördinator (in %)	17,6	21,4	15,2	19,1
Ontvangen budget in miljoen euro	273,4	278,8	352,3	1.125,0
Totaal EU-KP budget besteed aan contracten (in miljard euro)	11,5	12,7	16,6	44,9
Financiële return** (in %)	2,38	2,19	2,12	2,50
Verwachte return (in %)	2,1-2,3	2,1-2,2	2,2	± 2,3

* status op 6 oktober 2014 waarbij 89% van het voorziene deelnamebudget is toegewezen

** Het procentuele financiële aandeel van Vlaanderen in de totale toegekende Europese middelen.

Als we voor 7KP een verwachte Vlaamse return van ongeveer 2,3% vooropstellen dan kunnen we concluderen dat Vlaanderen met een return van 2,5% net zoals in de vorige tussentijdse analyses boven de verwachting heeft gescoord. Ten opzichte van voorgaande kaderprogramma's (5KP en 6KP) zien we na een dalende trend tussen 4KP en 5KP terug een uitgesproken stijging van de Vlaamse return.

Tabel 2. Vlaams aandeel in de EU-uitgaven, opgesplitst per jaar**, voor 7KP

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014*	TOTAAL
Vlaams aandeel in miljoen euro	41,3	128,3	127,8	152,8	173,2	205,5	232,2	64,0	1.125,0
EU-budget in miljoen euro	1.748,6	5.062,8	5.389,5	6.207,5	7.181,4	7.873,4	8.943,3	2.510,6	44.917,2
% Vlaams aandeel	2,36%	2,53%	2,37%	2,46%	2,41%	2,61%	2,60%	2,55%	2,50%

* status op 6 oktober 2014 waarbij 89% van het voorziene deelnamebudget is toegewezen

** Bij opsplitsing per jaar werden de deelnamebudgetten toegewezen aan het jaar waarin het contract werd getekend.

Tabel 2 geeft het Vlaamse aandeel in de totale EU-uitgaven weer, opgesplitst per jaar. In absolute termen ontving Vlaanderen jaarlijks gemiddeld ongeveer 160 miljoen euro. De jaarlijkse Vlaamse return lag het hoogst in 2012 en het laagst in 2007, maar lagen alle boven de verwachte Vlaamse return van ± 2,3%.

1.3 Vlaamse deelname volgens programmaonderdeel

Tabel 3 situeert de Vlaamse deelname aan 7KP per thematische prioriteit. Vlaanderen presteerde boven verwachting in de thematische prioriteiten 'Food, Agriculture and Fisheries, and Biotechnology' (return van 3,8%), 'Information and Communication Technologies' (return van 3,0%), 'Socio-economic Sciences and the Humanities' (return van 3,0%), 'JTI' (return van 2,8%), 'Health' (return van 2,8%), 'Nanosciences, Nanotechnologies, Materials and new Production Technologies' (return van 2,5%), 'Energy' (return van 2,5%), 'Space' (return van 2,5%) en 'ERC' (return van 2,5%). Vlaanderen scoort hoog in de nucleaire programma's Fission en Fusion (met respectievelijk 6,8% en 2,7% als return). De hoge return in Fission is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de (in Mol gevestigde) federale instelling Studiecentrum voor Kernenergie (SCK).

Daarnaast nam Vlaanderen ongeveer volgens verwachting deel in de prioriteiten 'Marie Curie' (return van 2,4%) en 'Policies' (return van 2,4%).

In de thematische prioriteiten 'Research Infrastructures' (return van 0,8%), 'General Activities' (return van 0,2%) en 'International Cooperation' (return van 0,1%) bleef de Vlaamse participatie daarentegen ver onder de verwachting.

In het specifieke programma 'Research potential of Convergence Regions' ('Potential') was er geen enkele Vlaamse deelname.

Tabel 3. Vlaamse deelname aan 7KP* volgens programmaonderdeel

Specifiek Programma	Thematisch gebied	Aantal deelnames	%	Aantal projecten	%	Deelnametoelage in miljoen euro	%	Return
COOPERATION	Health	266	9,22%	218	9,77%	134,30	11,94%	2,8%
	Food	232	8,04%	147	6,59%	71,01	6,31%	3,8%
	ICT	571	19,80%	446	19,98%	238,91	21,24%	3,0%
	Nanotech	228	7,91%	159	7,12%	79,83	7,10%	2,5%
	Energy	94	3,26%	73	3,27%	42,18	3,75%	2,5%
	Environment	121	4,20%	93	4,17%	34,79	3,09%	2,0%
	Transport	214	7,42%	151	6,77%	48,14	4,28%	2,1%
	SSH	57	1,98%	47	2,11%	17,66	1,57%	3,0%
	Space	49	1,70%	44	1,97%	17,98	1,60%	2,5%
	Security	52	1,80%	42	1,88%	20,70	1,84%	1,6%
	JTI (Annex IV-SP1)	146	5,06%	98	4,39%	54,87	4,88%	2,8%
	General Activities	3	0,10%	3	0,13%	0,56	0,05%	0,2%
IDEAS	ERC	126	4,37%	124	5,56%	188,33	16,74%	2,5%
PEOPLE	Marie Curie	403	13,97%	343	15,37%	113,16	10,06%	2,4%
CAPACITIES	Infrastructures	63	2,18%	55	2,46%	12,82	1,14%	0,8%
	SME	142	4,92%	88	3,94%	18,66	1,66%	1,5%
	Regions	9	0,31%	4	0,18%	2,09	0,19%	1,6%
	Potential	0	0,00%	0	0,00%	0,00	0,00%	0,0%
	Society	22	0,76%	21	0,94%	4,03	0,36%	1,4%
	Policies	5	0,17%	5	0,22%	0,68	0,06%	2,4%
	INCO	4	0,14%	4	0,18%	0,20	0,02%	0,1%
EURATOM	Fusion	2	0,07%	2	0,09%	0,14	0,01%	2,7%
	Fission	75	2,60%	65	2,91%	23,93	2,13%	6,8%
TOTAAL		2.884	100%	2.232	100,00%	1.124,96	100,00%	2,5%

* status op 6 oktober 2014 waarbij 89% van het voorziene deelnamebudget is toegewezen

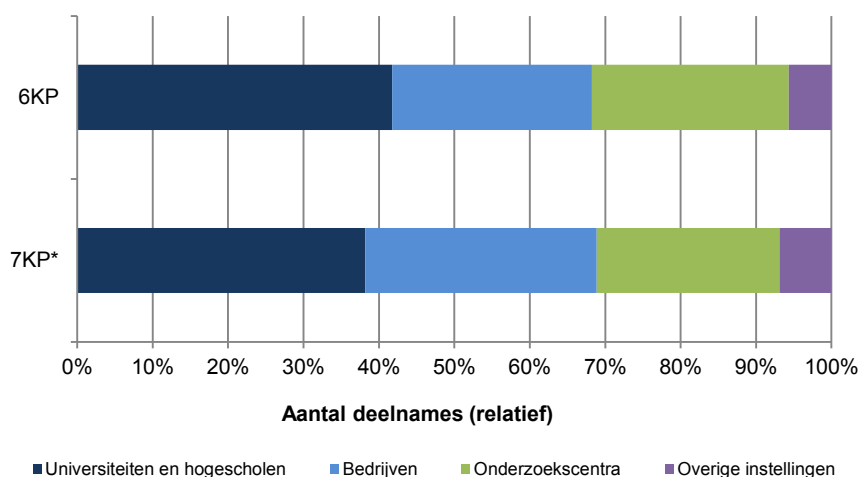
1.4 Vlaamse deelname volgens deelnemerscategorie

Uit vergelijking van de relatieve Vlaamse deelname van de Vlaamse instellingen (zie figuur 1a en figuur 1b) bleek dat het relatieve aandeel van de universiteiten en hogescholen in aantal deelnames was gedaald van 6KP naar 7KP, maar de relatieve deelnametoelage en de return waren gestegen.

Het relatief aantal deelnames van de bedrijven en hun return waren gestegen van 6KP naar 7KP, de relatieve deelnametoelage was echter ongeveer status quo gebleven.

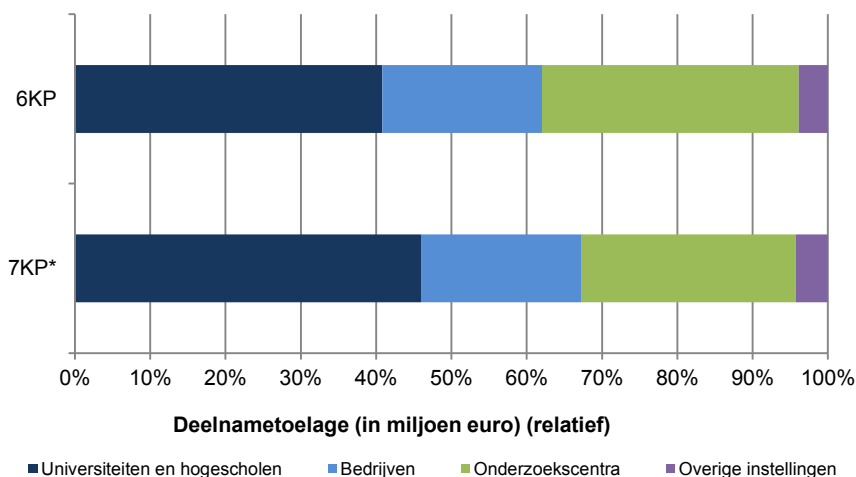
Voor de onderzoekscentra zagen we een lichte stijging in het relatief aantal deelnames, een daling in de relatieve deelnametoelage en een status quo wat betreft de Vlaamse return.

Figuur 1a. Relatieve Vlaamse deelname in 6KP en 7KP volgens deelnemerscategorie (aantal deelnames)

* status op 6 oktober 2014 waarbij 89% van het voorziene deelnamebudget is toegewezen

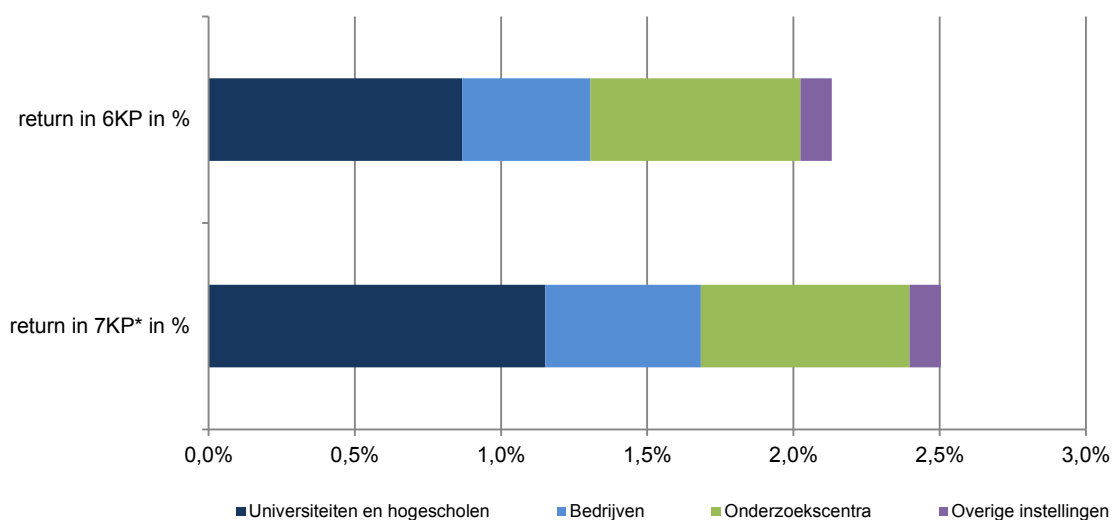
Figuur 1b. Relatieve Vlaamse deelname in 6KP en 7KP volgens deelnemerscategorie (deelnametoelage)

* status op 6 oktober 2014 waarbij 89% van het voorziene deelnamebudget is toegewezen

Uit vergelijking van de financiële Vlaamse return van 6KP en 7KP (zie figuur 2), bleek dat de voorlopige toename in return van 2,12% naar 2,5% vooral te danken was aan de universiteiten. Het succes van de bedrijven nam ook licht toe en dat van de onderzoekscentra bleef status quo.

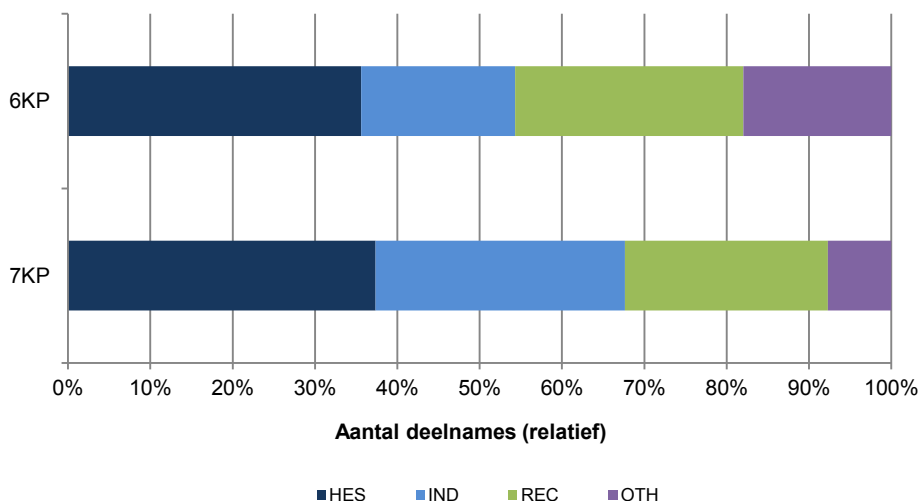
Figuur 2. Aandeel van deelnemerscategorieën in de Vlaamse return

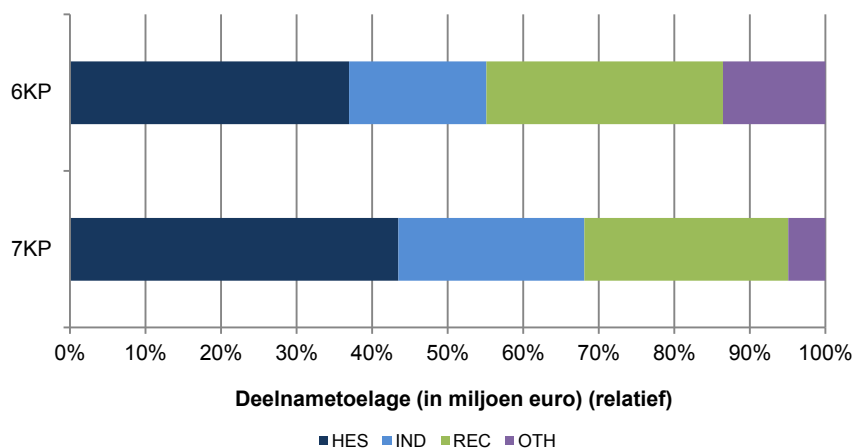
* status op 6 oktober 2014 waarbij 89% van het voorziene deelnamebudget is toegewezen

Wanneer vergelijking wordt gemaakt met de relatieve Europese deelname (figuur 3a en figuur 3b) zien we in Vlaanderen voor 7KP relatief gezien een iets sterkere participatie in aantal deelnames van de universiteiten/hogescholen en de bedrijven en een sterkere relatieve deelnametoelage van de universiteiten/hogescholen en onderzoekscentra. In 7KP viel voor EU een versterkte deelname van de industrie op ten opzichte van 6KP. Die toename werd niet teruggevonden in Vlaanderen.

Figuur 3a. Relatieve Europese deelname volgens deelnemerscategorie (aantal deelnames)

Figuur 3b. Relatieve Europese deelname volgens deelnemerscategorie (deelnametoelage)

1.5 Vlaamse deelnametoelage en return per prioriteit en per deelnemerscategorie

In figuur 4 werd de participatie van de verschillende categorieën in de specifieke onderdelen (thematische prioriteiten en horizontale activiteiten) aan de hand van de deelnametoelage van het Zevende Kaderprogramma weergegeven. Het budgettaire zwaartepunt van de Vlaamse deelname aan het Zevende Kaderprogramma lag bij de thematische prioriteit ICT, die Vlaanderen 21,2% van zijn totale toelage voor deelname aan 7KP opleverde. De Vlaamse deelnametoelage voor ICT kwam voor 45% op rekening van de onderzoekscentra waarvan ongeveer 66% op rekening van het Interuniversitair Micro-Electronica Centrum vzw (IMEC). De Vlaamse universiteiten en bedrijven haalden respectievelijk 31% en 21,3% van de Vlaamse ICT-toelage naar zich toe. Bij de bedrijven waren vooral Alcatel Bell NV en Custodix sterk aanwezig in ICT. KU Leuven was budgettair gezien veruit de sterkste universitaire vertegenwoordiger in deze thematische prioriteit.

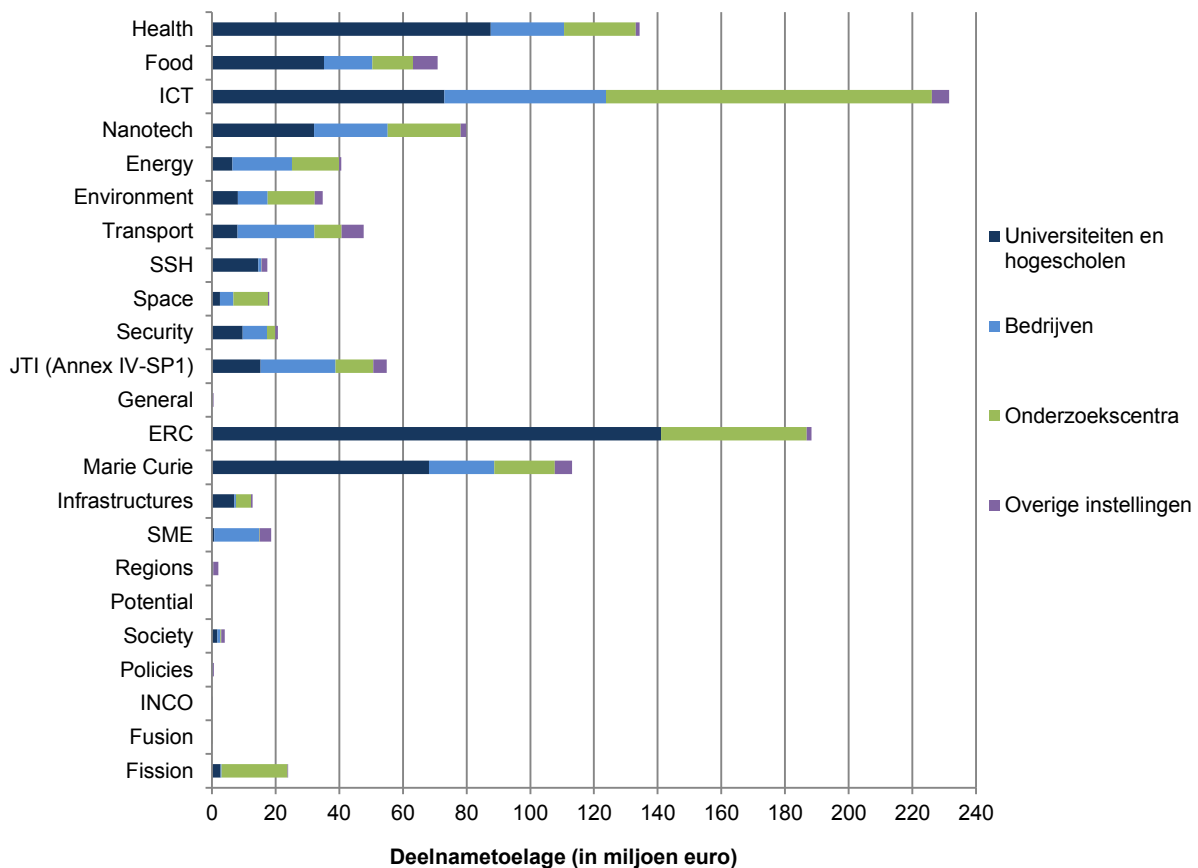
Ook in het specifieke programma 'Ideas', dat werd gecoördineerd door de Europese Onderzoeksraad, (of ERC, European Research Council), scoorde Vlaanderen budgettair goed. Deze thematische prioriteit leverde Vlaanderen 16,7% van zijn totale toelage voor deelname in het Zevende Kaderprogramma op. De Vlaamse ERC-toelage ging voor 74,9% naar de universiteiten en hogescholen. Binnen deze categorie was KU Leuven budgettair gezien de sterkste vertegenwoordiger. UGent volgde op de tweede plaats, UA op de derde. De overige 24,3% van de Vlaamse ERC-toelage ging naar de onderzoekscentra, waarbij het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB) budgettair gezien de sterkste onderzoeksinstituut was, met 84,6% van de Vlaamse ERC-toelage in deze categorie.

Ook in "Health" scoorde Vlaanderen budgettair goed. Deze thematische prioriteit leverde Vlaanderen 11,9% van zijn totale toelage voor deelname aan het Zevende Kaderprogramma op. In Health waren, net zoals in het programma "Lifescihealth" uit 6KP, vooral de categorie universiteiten en hogescholen aan zet. Zij waren in dit kaderprogramma goed voor 65,2% van de Vlaamse deelnametoelage voor deze thematische prioriteit. Binnen deze categorie was opnieuw KU Leuven de sterkste budgettaire speler, met ongeveer 41,6% van de Vlaamse deelnametoelage voor deze thematische prioriteit. De onderzoekscentra haalden 16,8% van de Vlaamse Health-toelage naar zich toe en die middelen gingen voor respectievelijk 42,3% en 41,3% naar het ITG en VIB. De bedrijven haalden eveneens zo'n 17% van de Vlaamse Health-toelage naar zich toe en die middelen gingen voornamelijk naar Q-Biologics NV en Apitope International NV.

In het programma “Marie Curie” ontving Vlaanderen 10% van zijn totale toelage voor deelname aan 7KP. In dit programma waren vooral de universiteiten en hogescholen aan zet, met 68% van de Vlaamse deelnametoelage voor deze thematische prioriteit. Binnen deze categorie was alweer KU Leuven de sterkste budgettaire speler, met ongeveer 60,7% van de Vlaamse deelnametoelage voor dit programma. De bedrijven haalden 20,5% van de Vlaamse Marie Curie-toelage naar zich toe en die middelen gingen voor een groot deel naar LMS – Leuven Measurements & Systems International Numerical Technologies. De onderzoekscentra haalden zo’n 19% van de Vlaamse toelage in deze prioriteit naar zich toe en die middelen gingen voornamelijk naar VIB.

Ook in “Nanotech” en “Food” scoorde Vlaanderen goed en ontving respectievelijk 7,1% en 6,3% van zijn totale toelage voor deelname aan 7KP. In beide prioriteiten waren de universiteiten en hogescholen de sterkste budgettaire deelnemerscategorie (35% in “Food” en 32% in “Nanotech” van de Vlaamse deelnametoelage), gevolgd door de bedrijven en de onderzoekscentra. In “Food” was UGent de sterkste budgettaire speler, terwijl dit KU Leuven was in het programma “Nanotech”.

Figuur 4. Vlaamse deelnametoelage per prioriteit en per deelnemerscategorie

Figuur 5 geeft aan welke financiële return Vlaanderen uit de verschillende onderdelen van het Zevende Kaderprogramma behaalde en welk aandeel de verschillende deelnemerscategorieën hierin hadden.

Rekening houdend met een gemiddelde verwachte return van ongeveer 2,3% (de rode verticale lijn in figuur 5), kunnen we de prestatie van de Vlaamse deelnemerscategorieën in de specifieke onderdelen van 7KP als volgt beoordelen.

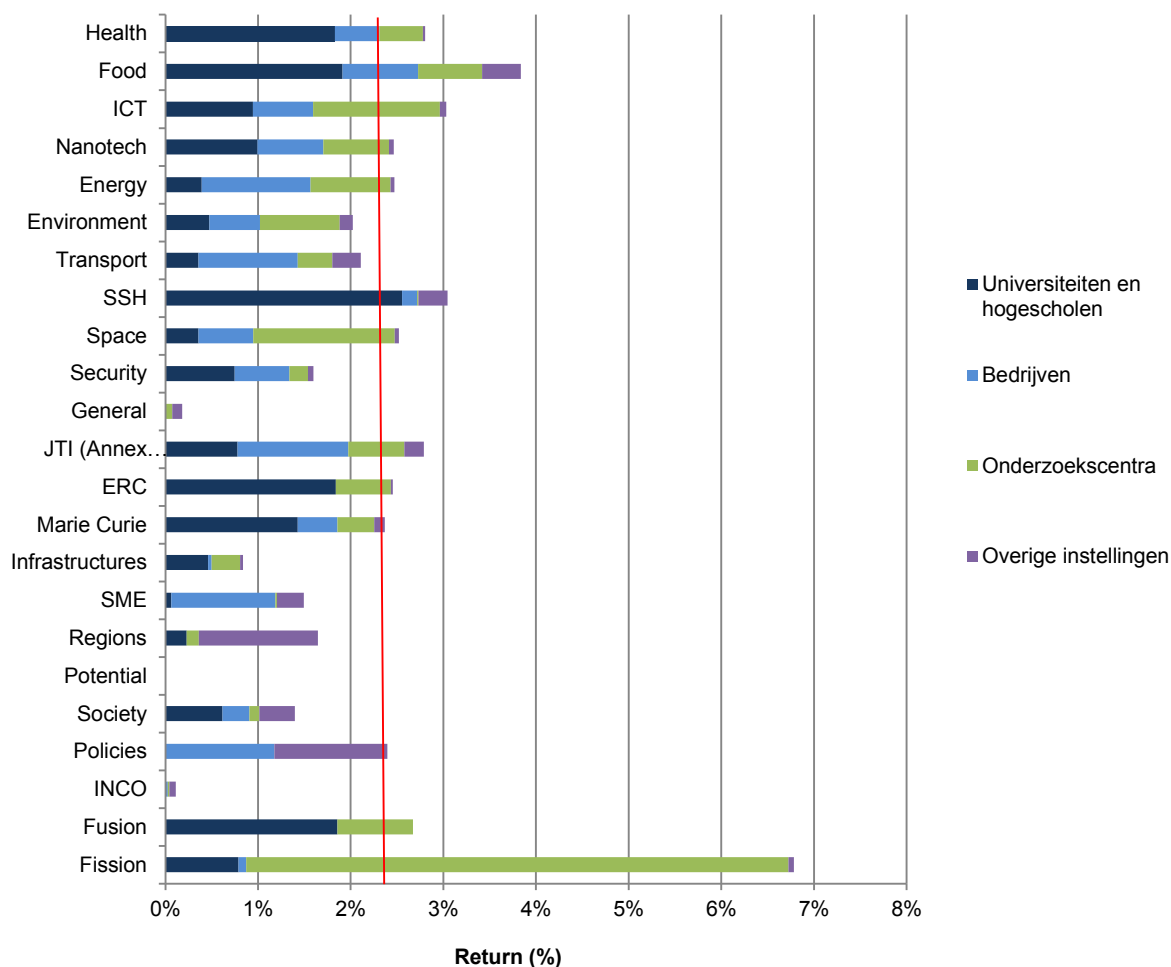
De deelnemerscategorie 'universiteiten en hogescholen' lieten een opvallend aandeel in de Vlaamse return optekenen bij de specifieke programma's SSH (84%), ERC (75%), Fusion (69,5%) en Health (65%). Verder haalde deze categorie bovendien ongeveer de helft (of iets meer dan de helft) van de Vlaamse return uit Marie Curie (60%), Infrastructures (55%) en Food (49,8%). In de hoge financiële return die de categorie 'universiteiten en hogescholen' uit SSH wisten te halen, speelde vooral KU Leuven een belangrijke rol, gevolgd door UA op de tweede plaats.

De bedrijven leverden een opvallende bijdrage in de Vlaamse return in de programma's SME (75%), Transport (51%), Policies (49%) en Energy (47,5%).

De onderzoekscentra stonden haast volledig in voor de Vlaamse return uit Fission (86,3%), wat bijna volledig aan het SCK kon worden toegeschreven. Verder stond deze categorie nog in belangrijke mate in voor de Vlaamse return uit Space (60,6%), ICT (45,1%), General Activities (41%) en Energy (35%).

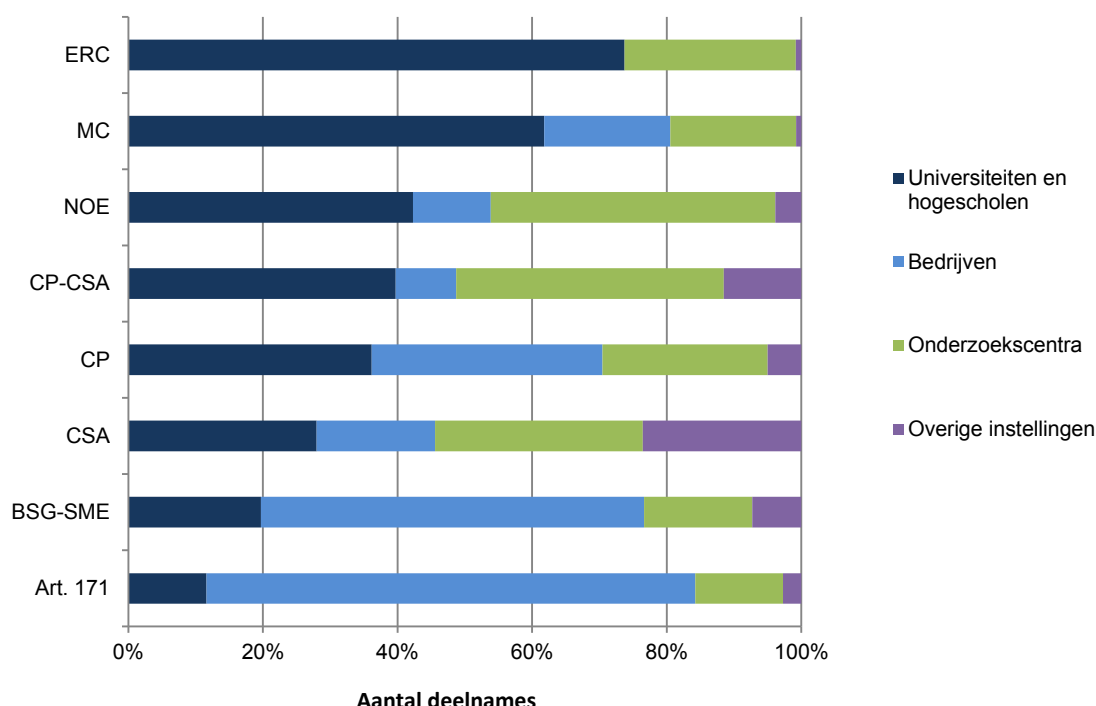
De overige instellingen tenslotte stonden voor de helft in voor de Vlaamse return in het programma Policies. Deze categorie had ook nog een significant aandeel in de Vlaamse return van Regions (78%), INCO (63,5%) en General activities (58,6%). De overige instellingen hadden voor de rest bij de meeste onderdelen van het Zevende Kaderprogramma een eerder beperkt aandeel in de Vlaamse return.

Figuur 5. Vlaamse return per prioriteit en per deelnemerscategorie

1.6 Vlaamse deelname per projecttype en per deelnemerscategorie

Figuur 6. Vlaamse deelname per projecttype en per deelnemerscategorie (aantal deelnames)

We kunnen vaststellen in figuur 6 dat de Vlaamse universiteiten en hogescholen relatief het meest prominent aanwezig waren in de projecttypes in het kader van de Europese Onderzoeksraad, of European Research Council (ERC) en de Marie Curie acties (MC). De Vlaamse deelname aan de Collaborative Projects (CP) was ongeveer gelijk verdeeld tussen de deelnemerscategorieën 'universiteiten en hogescholen', 'bedrijven' en 'onderzoekscentra'. In het projecttype 'Research for the benefit of SME's (BSG-SME)', dat specifiek gericht was op KMO's, waren de meeste Vlaamse deelnames afkomstig van de bedrijven, gevolgd door de universiteiten en hogescholen. De onderzoekscentra stonden samen met de universiteiten en hogescholen in voor de meeste deelnames in de topnetwerken (Networks of Excellence – NoE). In het projecttype Art. 171 (Joint Technology Initiatives – JTI) waren de bedrijven duidelijk het meest prominent aanwezig. Deze deelname valt toe te schrijven aan een grote groep bedrijven, met als belangrijkste spelers AMI Semiconductor Belgium en Hydrogenics Europe.

1.7 Vlaamse topdeelnemers

KU Leuven bleef de grootste Vlaamse deelnemer met 545 deelnames en een deelnametoelage van 263 miljoen euro. UGent volgde op een tweede plaats, IMEC op de derde plaats (zie tabel 4). In vergelijking met de Vlaamse top10 uit het Zesde Kaderprogramma viel op dat er geen enkel bedrijf meer in de top10 van Vlaamse deelnemers stond in 7KP.

Nieuwkomers in de Vlaamse top10 waren het Von Karman Institute for Fluid Dynamics (VKI) en iMinds (het vroegere IBBT), terwijl deze in 6KP terug te vinden waren op de respectievelijk 14de en 16de plaats. Het VKI haalde het meeste deelnames en de grootste deelnametoelage uit het programma 'Transport', iMinds haalde nog steeds het grootste aandeel uit het programma 'ICT'.

Tabel 4. Vlaamse topdeelnemers

Instelling	Aantal deelnames	Deelnametoelage in miljoen euro
Katholieke Universiteit Leuven	545	263,0
Universiteit Gent	261	112,6
Interuniversitair Mikro-Electronica Centrum VZW (IMEC)	182	107,4
Vlaams Interuniversitair Instituut voor Biotechnologie (VIB)	108	67,2
Universiteit Antwerpen	124	65,0
Vrije Universiteit Brussel	117	51,4
Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO)	119	47,6
iMinds	71	32,8
Studiecentrum voor Kernenergie (SCK)	61	21,2
Von Karman Institute for Fluid Dynamics (VKI)	41	16,1

1.8 Vlaamse deelname binnen België

In tabel 5 werd de deelname van Vlaanderen, Brussel en Wallonië aan 7KP in de Belgische context geplaatst. België nam in totaal 5.458 keer deel aan 3.652 projecten en verwierf daarmee een totale deelnametoelage van 1.814,9 miljoen euro. Uitgaande van een verwachte Belgische return³ van 4,04% kon worden gesteld dat België met een return van 4,04% net volgens verwachting heeft geparticipeerd in het Zevende Kaderprogramma. België ging er terug op vooruit ten opzichte van het Zesde Kaderprogramma (3,98%) na een dalende trend bij de voorgaande kaderprogramma's.

Tabel 5. Situering van de Vlaamse deelname binnen België aan 7KP*

	Aantal deelnames	% (1)	Aantal deelnemers	Aantal projecten	Aantal coördinatoren	% (2)	Deelname-toelage	% (1)	Return (%) (3)
Vlaanderen	2.884	53%	490	2.232	518	18,0%	1.125,0	62%	2,50%
Brussel	1.640	30%	479	1.235	196	12,0%	353,2	19%	0,79%
Wallonië	908	17%	163	765	151	16,6%	327,4	18%	0,73%
Niet toegewezen	26	0%	12	26	0	0,0%	9,3	1%	0,02%
Totaal België	5.458	100%	1.144	3.652	865	15,8%	1.814,9	100%	4,04%

(1) Procentueel aandeel van de waarde in de voorgaande kolom ten opzichte van het totaal uit die kolom

(2) Procentueel aandeel van het aantal coördinatoren (kolom 6) ten opzichte van het aantal deelnames (kolom 2)

(3) Procentueel aandeel van de deelnametoelage in de totale toegekende Europese middelen voor contractonderzoek

* status op 6 oktober 2014 waarbij 89% van het voorziene deelnamebudget is toegewezen

Vlaanderen stond nog steeds in voor iets meer dan de helft van de Belgische deelnames aan het Zevende Kaderprogramma en haalde daarmee 62% van de Belgische deelnametoelage naar zich toe. Brussel liet, in vergelijking met het Zesde Kaderprogramma, relatief iets minder deelnames optekenen (30% i.p.v. 33%) en kreeg daarvoor 19% van de totale Belgische deelnametoelage in dit kaderprogramma. KU Leuven is zowel de Vlaamse als de Belgische topdeelnemer aan 7KP. De top-3 van de Belgische deelnames wordt vervolledigd door UGent en IMEC. Samen met KULeuven vertegenwoordigen deze 3 Vlaamse instellingen meer dan ¼ van de bijdrage van 7KP aan België. Er

3 Verwachte Belgische return is de bijdrage van België aan de financiering van de totale EU-begroting over de periode 2007-2013

staan 7 Vlaamse kennisinstellingen in de Belgische top-10; na KU Leuven, UGent en IMEC volgen verder nog VIB, UA, VUB en VITO.

1.9 Vlaanderen in de Europese rangschikking

Vlaanderen wordt hieronder vergeleken met de grootste deelnemende landen aan het Zevende Kaderprogramma. De deelnametoelage werd in deze oefening gerelateerd aan respectievelijk het Bruto Binnenlands Product (BBP) en het aantal inwoners in het desbetreffende land (of regio). Hierbij wordt gekeken naar die landen met minstens 1.000 inwoners en een BBP⁴ groter dan 100 miljard euro.

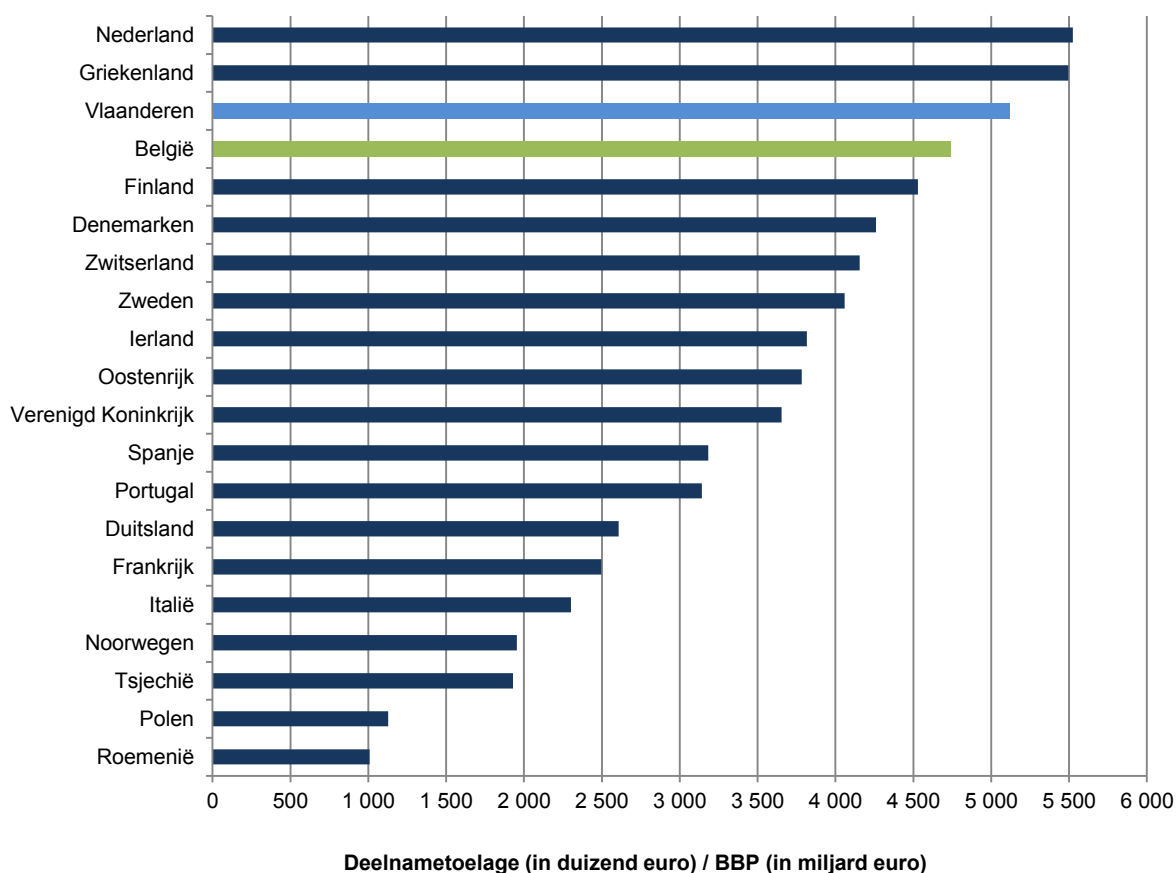
Wanneer we de deelnametoelage relateren aan het BBP (figuur 7), dan zien we dat Vlaanderen zeer goed scoort en op de derde plaats eindigt in deze benchmarkoefening. België plaatst zich op nummer 4 en scoort daarmee één plaats hoger dan in het Zesde Kaderprogramma. Voor Vlaanderen betekent het zelfs een vooruitgang van 3 plaatsen in deze rangschikking ten opzichte van 6KP waardoor we met deze score voldoen aan de beleidsdoelstelling dat Vlaanderen een plaats in de top5 binnen Europa ambieert.

Nederland kaapt de eerste plaats weg, Griekenland staat op nummer twee. Reden voor de hoge rangschikking van deze laatste is de (aanzienlijke) daling van het BBP-cijfer voor Griekenland sinds 2010.

De top4 wordt aangevuld door Finland, Denemarken, Zwitserland en Zweden. De drie Scandinavische landen vormden in 6KP zelfs de top3. Mogelijke verklaring hiervoor is de (aanzienlijke) stijging van het BBP-cijfer voor deze landen tussen 2005 (cijfer gebruikt in 6KP) en 2013 (cijfer gebruikt in 7KP).

⁴ Bron BBP Vlaanderen: Studiedienst Vlaamse Regering – Jaar 2013. Bron BBP andere landen opgenomen in de rangschikking: Eurostat Databank – Jaar 2013.

Figuur 7. Deelnametoelage (in duizend euro) / BBP (in miljard euro)

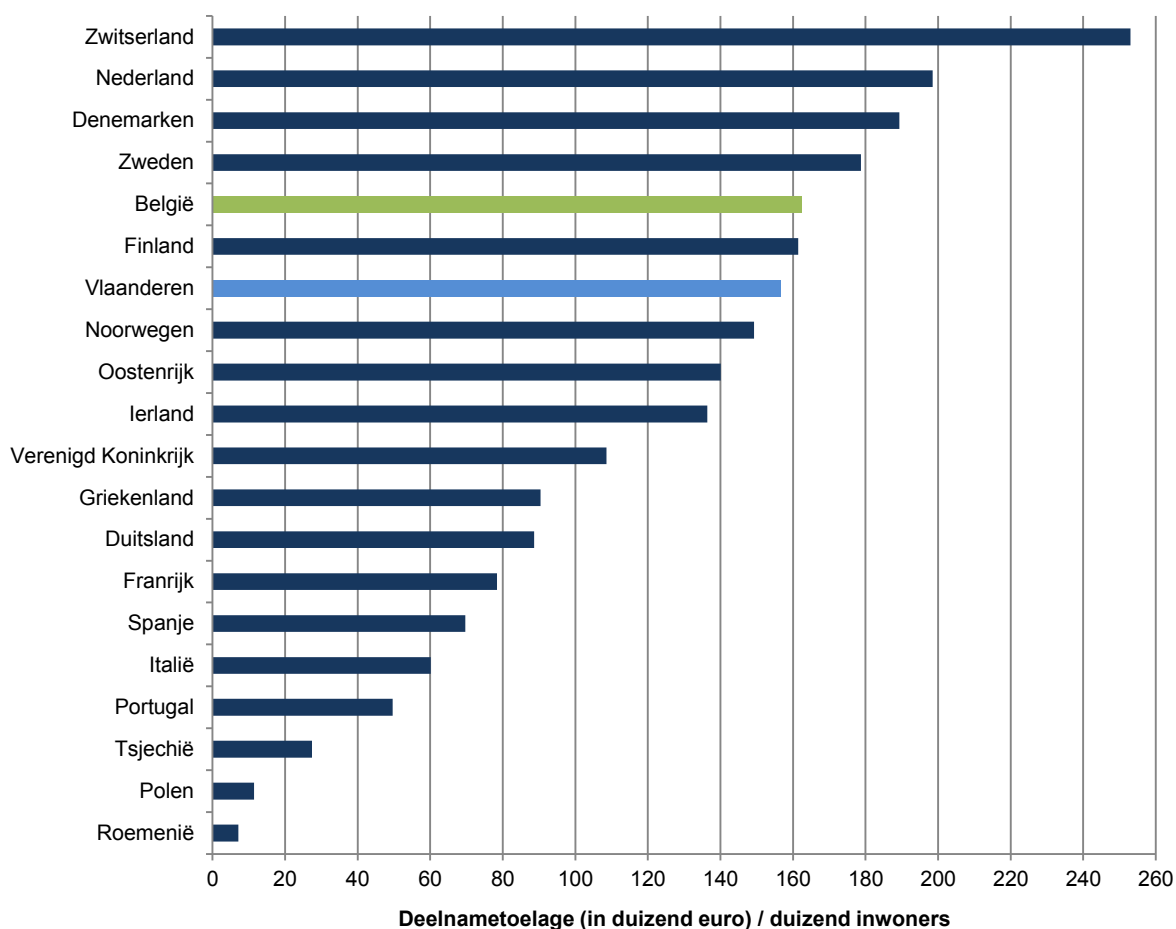
Wanneer de deelnametoelage wordt gerelateerd aan het aantal inwoners⁵ (zie figuur 8), eindigt Vlaanderen op de zevende plaats en België op een vijfde plaats. Dit is een vergelijkbare rangschikking ten opzichte van resultaten in 6KP, waar Vlaanderen nog op de achtste plaats eindigde en België eveneens op de vijfde plaats. In 6KP domineerden de Scandinavische landen Zweden en Denemarken de top, in de huidige rangschikking zijn dat Zwitserland en Nederland.

Uit deze benchmark kan dus worden afgeleid dat Vlaanderen het helemaal niet slecht deed in 7KP en betere resultaten behaalde dan de grootste EU-lidstaten Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Italië.

⁵ Bron populatie (*1.000) Vlaanderen: Studiedienst Vlaamse Regering – Jaar 2013

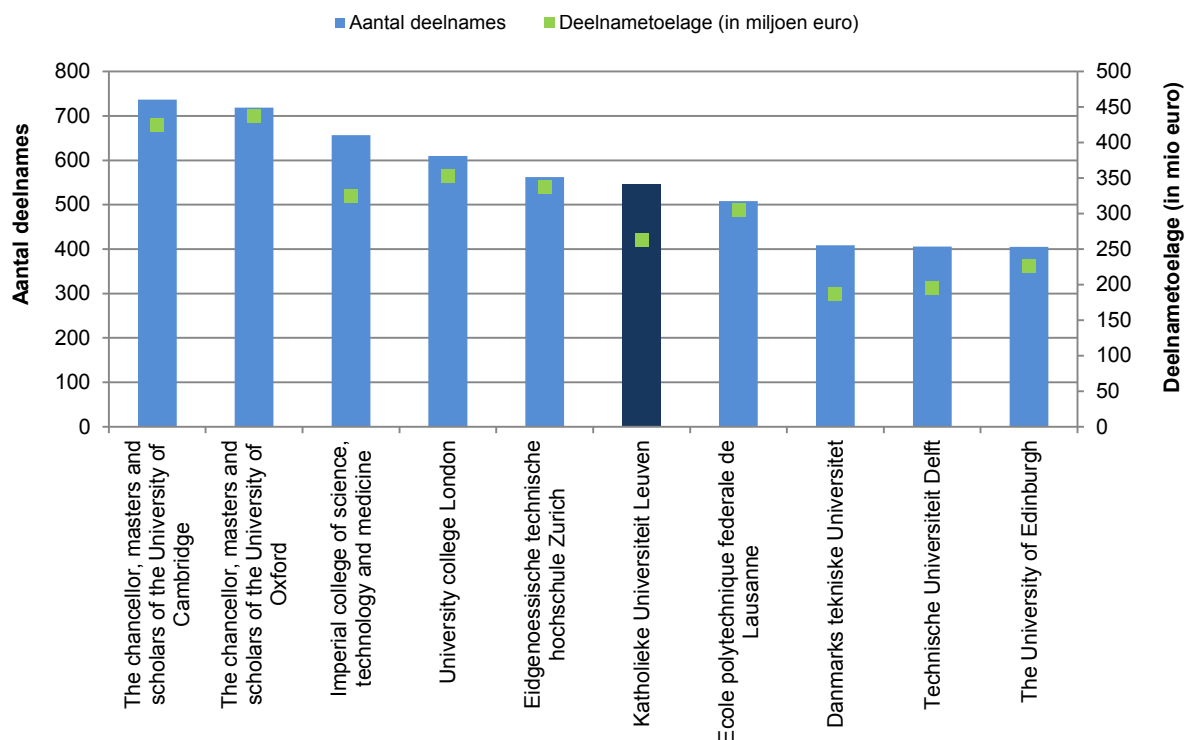
Bron populatie (*1.000) andere landen opgenomen in de ranking: Eurostat Databank – Jaar 2013.

Figuur 8. Deelnametoelage (in duizend euro) / aantal inwoners (in duizendtallen)

In figuur 9 wordt de deelname van de Vlaamse universiteiten bekeken in de HES-ranking van 7KP, waarbij HES staat voor 'Higher Education Services'. Enkel de top 10 van universiteiten of hogescholen werd opgenomen in de vergelijking. De University of Cambridge nam wat betreft aantal deelnames de eerste plaats, maar nieuw was de eerste plaats voor de University of Oxford wat betreft deelnametoelage. KU Leuven stond op de zesde plaats wat betreft het aantal deelnames en op de zevende plaats wat betreft deelnametoelage.

Figuur 9. Top 10 van de universiteiten in een internationale rangschikking, gesorteerd volgens aantal deelnames en deelnametoelage.

De Vlaamse actoren die actief zijn in het KP zijn sterk internationaal ingebed. Vlaanderen nam deel aan het AM CER-project (2012) binnen ESPON (deel van het Interreg programma) dat de gegevens analyseerde van de deelname aan het KP. Op basis van de op dat moment beschikbare gegevens bleek dat partners binnen Vlaanderen zelf 10% vertegenwoordigen van de samenwerkingsverbanden, partners uit de andere gewesten ook 10%, en buitenlandse partners 80%. De top-5 van de landen waarmee wordt samengewerkt door Vlaamse partners in 7KP bestaat uit Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Italië en Nederland. De top-5 landen vertegenwoordigen samen meer dan de helft van alle samenwerkingsverbanden. België staat als 9^e gerangschikt. Naar regio bekeken, bestaat de top-5 uit Ile-de-France, Beieren, Baden-Württemberg, Noordrijn-Westfalen, en Comunidad de Madrid. Vlaanderen doet het grootste deel van zijn internationale samenwerking met slechts een handvol landen, terwijl de samenwerking met andere regio's veel meer verspreid is over vele regio's in de EU. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest staat als 7^e gerangschikt. Tabel 6 en tabel 7 geven een overzicht van de rangschikking per land en per regio, met telkens het relatieve aandeel van de samenwerking.

Tabel 6. Rangschikking per land met het aantal samenwerkingen met Vlaanderen en het relatieve aandeel van die samenwerking

Partnerland	Aantal	% van het totaal
Duitsland	1.886	15,6%
Verenigd Koninkrijk	1.337	11,1%
Frankrijk	1.277	10,6%
Italië	1.107	9,2%
Nederland	907	7,5%
Spanje	836	6,9%
Zweden	423	3,5%
Zwitserland	417	3,5%
België	376	3,1%
Griekenland	308	2,5%
Oostenrijk	307	2,5%
Denemarken	246	2,0%
Polen	238	2,0%
Finland	219	1,8%
Portugal	200	1,7%

Tabel 7. Rangschikking per regio met het aantal samenwerkingen met Vlaanderen en het relatieve aandeel van die samenwerking

Partnerregio	Aantal	% van het totaal
Ile de France	688	5,7%
Bayern	409	3,4%
Baden-Württemberg	364	3,0%
Nordrhein Westfalen	314	2,6%
Comunidad de Madrid	304	2,5%
London	290	2,4%
Région de Bruxelles Capitale	252	2,1%
Zuid-Holland	250	2,1%
Lombardia	242	2,0%
South East England	235	1,9%
Lazio	219	1,8%
Cataluna	205	1,7%
Attiki	194	1,6%
Noord-Brabant	193	1,6%
Hovedstaden	167	1,4%

1.10 Conclusie

Vlaanderen nam met 490 deelnemers 2.884 keer deel aan 2.232 projecten binnen het Zevende Kaderprogramma, goed voor een deelnametoelage van ongeveer 1.125,0 miljoen euro (gemiddeld ongeveer 160 miljoen euro per jaar) of een financiële return van 2,5%. Met een verwachte return van ongeveer 2,3%, scoorde Vlaanderen dus goed. Na een neerwaartse trend tijdens de voorgaande kaderprogramma's (van 4KP naar 6KP) zien we nu terug een duidelijke stijging van de Vlaamse return.

Binnen België is Vlaanderen goed voor iets meer dan de helft (53 %) van de deelnames en ongeveer 62% van de deelnametoelage.

Vlaanderen scoort zeer goed in vergelijking met de sterkst deelnemende landen aan 7KP en eindigt op een derde en vierde plaats in de benchmarkoefening. KU Leuven is de sterkste Vlaamse, zowel als Belgische, deelnemer, en tevens de enige universiteit die voorkomt in de top 10 binnen 7KP van alle internationale instellingen uit het hoger onderwijs. Na KU Leuven vervolledigen UGent en IMEC de top-3 van de Belgische deelnames aan het KP. De Vlaamse (en Belgische) top-3 vertegenwoordigt samen meer dan ¼ van de bijdrage vanuit het 7KP aan België. Er staan 7 Vlaamse kennisinstellingen in de Belgische top-10; na KU Leuven, UGent en IMEC volgen verder nog VIB, UA, VUB en VITO. De Vlaamse actoren die actief zijn in het KP zijn hierin sterk internationaal ingebed. De partners binnen Vlaanderen zelf vertegenwoordigen 10% van de samenwerkingsverbanden, partners uit de andere gewesten ook 10%, en buitenlandse partners 80%. De top-5 van de landen waarmee wordt samengewerkt door Vlaamse partners in 7KP bestaat uit Duitsland, het VK, Frankrijk, Italië en Nederland. De top-5 landen vertegenwoordigen samen meer dan de helft van alle samenwerkingsverbanden. België staat als 9^e gerangschikt. Naar regio bekeken, bestaat de top-5 uit Ile-de-France, Beieren, Baden-Württemberg, Noordrijn-Westfalen, en Comunidad de Madrid. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest staat als 7^e gerangschikt. Vlaanderen was het meest succesvol in de thematische prioriteiten 'Fission' onder Euratom (return van 6,8%), 'Food, Agriculture and Fisheries, and Biotechnology' (return van 3,8%), 'Information and Communication Technologies' (return van 3,0%), 'Socio-economic Sciences and the Humanities' (return van 3,0%), 'JTI' (return van 2,8%), 'Health' (return van 2,8%), 'Fusion' (return van 2,7%), 'Nanosciences, Nanotechnologies, Materials and new Production Technologies' (return van 2,5%), 'Energy' (return van 2,5%), 'Space' (return van 2,5%) en 'ERC' (return van 2,5%).

Uit vergelijking van de relatieve Vlaamse deelname van de Vlaamse instellingen van 6KP en 7KP, zien we dat het relatieve aandeel van de universiteiten en hogescholen in aantal deelnames is gedaald van 6KP naar 7KP, maar de relatieve deelnametoelage en de return zijn gestegen. Het relatief aantal deelnames van de bedrijven en hun return zijn gestegen van 6KP naar 7KP, de relatieve deelnametoelage is echter ongeveer status quo gebleven. Voor de onderzoekscentra zien we een lichte stijging in het relatief aantal deelnames, een daling in de relatieve deelnametoelage en een status quo wat betreft de Vlaamse return.

2 Het Kaderprogramma voor Concurrentievermogen en Innovatie (KCI, 2007-2013)

2.1 Algemeen

Het Kaderprogramma voor Concurrentievermogen en Innovatie (KCI) (2007-2013) wordt vanaf 2014 opgevolgd door twee programma's: (1) COSME (concurrentievermogen) voor de niet-innovatie gerelateerde acties van het KCI en (2) Horizon2020 voor de KCI innovatie-initiatieven.

Het KCI, ook bekend als het CIP-programma (Competitiveness and Innovation Framework Programme), was erop gericht innovatieve technologieën marktrijp te maken ter verhoging van de concurrentiekracht van EU ondernemingen. Het programma bood hiervoor innovatie-ondersteunende acties, met bijzondere aandacht voor eco-innovatie en KMO's, een bredere integratie van ICT in de maatschappij, financiële instrumenten voor een betere toegang tot zowel leningen als risicokapitaal, alsook andere dienstverlenende en ondersteunende acties voor bedrijven en clusters in de regio's en lidstaten. Het totaalbudget voor dit programma bedroeg 3,621 miljard euro. De verdeling was als volgt:

Tabel 8: overzicht van het budget voor KCI (2007-2013) in miljoen euro:

Ondernemerschap en Innovatie Programma (EIP)	2.166
eco-innovatie	433
financiële instrumenten	1.100
Enterprise Europe Network (E.E.N)	
ICT Beleidsondersteunend Programma (ICT-PSP)	728
Intelligente Energie Europa Programma (IEE)	727
Totaal	3.621

Bron: <http://ec.europa.eu/cip/>

Het programma heeft een belangrijke impact gerealiseerd: het had een bereik van zo'n 2 miljoen KMO's voor de informatieverstrekking en hands-on begeleiding. Om ervoor te zorgen dat de verscheidenheid van de verschillende doelstellingen onder de aandacht kwamen, werden de acties ondergebracht in drie sub-programma's, met name:

1. Het **"Programma voor Ondernemerschap en Innovatie" (EIP)** met een geormerkt budget van 2,17 miljard euro (60% van het totale KCI-budget). Deze pijler omvatte acties ter bevordering van het concurrentievermogen van de industrie door ondernemerschap en innovatie. De acties richtten zich direct en indirect tot ondernemingen, in de eerste plaats KMO's⁶ (zowel hightechondernemingen met een sterk groeipotentieel - de "gazellen" – als micro- ondernemingen), de ruggengraat van de Europese economie. Initiatieven wensten de toegang van KMO-financiering te vergemakkelijken voor start up en groei-investeringen. Het bood de ondernemingen en KMO's ook toegang tot informatie en tot advies over de interne markt en Gemeenschapswetgeving. Hierbij vervullen de Europese diensten ter ondersteuning van het bedrijfsleven een belangrijke rol. Door uitwisseling van de goed praktijkvoorbeelden tussen de lidstaten wenste het KCI het regelgevend kader en administratieve lasten voor het bedrijfsleven en de innovatie te vereenvoudigen. Acties die aandacht gaven aan eco-innovatie,

⁶ Kleine of middelgrote onderneming (KMO): ondernemingen waar minder dan 250 personen werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet 50 miljoen euro of het jaarlijkse balanstotaal 43 miljoen euro niet overschrijdt (Aanbeveling 2003/361/EG).

werden extra financieel gestimuleerd om het potentieel van de milieutechnologieën aan te moedigen. Voor eco-innovatieve acties werd 433 miljoen euro voorzien. Een belangrijk deel van het budget ging naar het Enterprise Europe Network, dat KMO's ondersteunt via diensten voor handel en innovatie, cluster- en samenwerkingsprojecten voor kennisoverdracht en andere beleidsontwikkelingsprojecten.

Voor de financiële instrumenten werd een budget van 1,1 miljard euro voorzien, met als doel KMO-ondernemers sneller en gemakkelijker aan eigen vermogen en kredieten te helpen. De financiële instrumenten richtten zich niet rechtstreeks tot de ondernemingen zelf maar tot financiële intermediairs (risicokapitaalverschaffers, banken). De voorziene financiële instrumenten waren ingedeeld in drie faciliteiten, die voor de Europese Commissie worden beheerd door het Europees Investeringsfonds (EIF): voor de periode 2007-2013 werd er volgens het KCI 1.130 miljoen euro toegekend voor deze financiële instrumenten die meer dan 13 miljard euro aan leningen en 2,3 miljard euro aan risicokapitaal voor KMO's. Deze financiële instrumenten worden nu opgevolgd in COSME en in het werkprogramma 'toegang tot risicofinanciering' in de industriële leiderschapspijler van Horizon 2020 (samen met de FP7 financieringsfaciliteiten).

2. De tweede pijler, "**Programma ter ondersteuning van het ICT-beleid**" (**ICT-PSP**) was gericht op de bevordering van de toepassing en exploitatie van informatie- en communicatietechnologieën (ICT), die de ruggengraat van de kenniseconomie vormen. De verbreiding van ICT in de private en de openbare sector stimuleerde namelijk de Europese prestaties op het gebied van innovatie en concurrentievermogen en vulde met de marktgerichtheid de O&O- en demonstratiegerichtheid van 7KP goed aan. Het programma maakte deel uit van de nieuwe strategie "i2010: Europese informatiemaatschappij" en omvatte de instrumenten die voorheen werden gefinancierd door de programma's eTEN, eContent en Modinis.

Met een budget van 728 miljoen euro werd ernaar gestreefd de toepassing van elektronische netwerken en diensten, media-inhoud en digitale technologieën bij de nieuwe convergerende markten te bevorderen.

3. De derde pijler, het "**Programma Intelligente Energie - Europa**" (**IEE II**) droeg bij aan een snellere verwezenlijking van de doelstellingen op het gebied van duurzame energie. Het ondersteunde zo de verbetering van de energie-efficiëntie, het gebruik van nieuwe en duurzame energiebronnen, een grotere marktpenetratie voor die energiebronnen, de diversificatie van energie en brandstoffen, de vergroting van het aandeel van duurzame energiebronnen (volgens de doelstelling van de Europese Unie moet het aandeel van die energiebronnen in het bruto binnenlandse energieverbruik stijgen tot 12% in 2010) en een afname van het eindverbruik van energie. Deze pijler was daarmee complementair aan het specifieke 7KP-onderdeel "Energie", dat was gericht op de ontwikkeling van duurzame, ecologisch verantwoorde en opslag- en gebruiksefficiënte energiesystemen, waarbij werd gestreefd naar een mix van (bij voorkeur hernieuwbare, niet-vervuilende) energiebronnen. Voor de realisatie van dit programma werd een budget van 727 miljoen euro uitgetrokken.

2.2 Belgisch en Vlaamse deelname in het Kaderprogramma voor Concurrentievermogen en Innovatie

2.2.1 Ondernemerschap en Innovatieprogramma (EIP⁷)

We baseren ons voor een analyse van de deelname van Vlaanderen aan het EIP voornamelijk op de rapporten⁸ van begunstigden gepubliceerd op de website van het Kaderprogramma voor Concurrentievermogen en Innovatie (KCI) van de Europese Commissie. Deze rapporten geven een

⁷ *Entrepreneurship and Innovation Programme, niet te verwarren met de Europese Innovatie Partnerschappen*

⁸ http://ec.europa.eu/cip/documents/implementation-reports/index_en.htm (beneficiaries reports, aangevuld met CIP Performance Report)

overzicht van 1) alle begunstigde landen die een toelage (“grant”) kregen, alsook van 2) de financiële intermediairs voor de financiële instrumenten die onder het EIP vallen en dit in de periode 2007 tot en met (oktober) 2013. Het EIP bestond uit 5 grote domeinen, die samen zo’n 90% van het EIP- budget vertegenwoordigden:

1. Financiële instrumenten
2. Enterprise Europe Network (E.E.N.)
3. Innovatiemaatregelen (beleidsvorming clusters,...)
4. Eco-innovatiemaatregelen
5. Andere toelagen (“grants”) onder EIP: sectorspecifieke maatregelen (toerisme,...)

De overige 10% van de acties die onder het EIP vallen, waren gericht op acties voor administratieve lastenverlaging.

2.2.1.1 Financiële instrumenten

Er waren drie types te onderscheiden in het KCI programma. Voor elk van deze is de Vlaamse deelname weergegeven.

1. De **“Growth and Innovative SME Facility – GIF faciliteit”** is een faciliteit voor snelgroeiende, innovatieve KMO’s (budget 2007-2013 van om en bij de 550 miljoen euro). De GIF1-faciliteit begunstigt zaai- en startkapitaalfondsen die zich richten op de KMO’s in opstartfase en GIF2 richt zich op de doorgroeifase. Het EIF deelt in het GIF-instrument de risico’s en de opbrengsten met private vermogensinvesteerders en verschaft zo een belangrijk hefboomeffect in het aanbod van start- en groeikapitaal voor innovatieve KMO’s. In GIF1 investeerde het EIF doorgaans 10-25% van de totale middelen beheerd door het deelnemend risicokapitaalfonds. In GIF2 kan het EIF 7,5-15% beleggen van de totale middelen van het deelnemend risicokapitaalfonds. Bij eco-innovatie kwam het EIF tussen tot 50% onder GIF1 en tot 25% (onder GIF2) in nieuwe fondsen met een bijzonder sterke katalyserende rol.

In oktober 2013 werden 34 deals met groeikapitaal goedgekeurd, met een toegewezen bedrag van 428,5 miljoen euro. Vier van deze groeikapitaalfondsen investeerden in eco-innovatie, goed voor een 54 miljoen euro. De onafhankelijke Europese risicokapitaalfondsbeheerder Capricorn Venture Partners NV, gevestigd in België, ontving voor het Capricorn Cleantech fonds 15,2 miljoen euro toegekend voor een periode van 6 jaar. Ook Louvain VIVES II, een multisectorieel technologiefonds dat in spin-offs en start ups van de UCL investeert, nam deel en kreeg 15 miljoen euro door de Europese Commissie toegekend voor een periode van 5 jaar.

2. De **“SME Guarantee Facility – SMEG” of KMO-garantiefaciliteit** verschaft bijkomende waarborgen (co-, contra- en directe) voor garantiestelsels ten einde het KMO kredietaanbod van banken te vergroten en voorwaarden te verbeteren (budget ongeveer 506 miljoen euro). Deze garantiefaciliteit verhelpt aan marktfalingen zoals de gebrekkige toegang tot (1) leningen (of vervangende leningen zoals leasing) voor KMO’s met groeipotentieel; (2) microkredieten; (3) aandelenkapitaal of quasi-aandelenkapitaal en (4) securitisatie van portefeuilles voor bankleningen zodat meer vreemd vermogen voor leningen aan KMO’s kan worden gemobiliseerd. Het KCI verschaft zo’n 220.000 KMO’s aan leningen met een gemiddelde SMEG gegarandeerde lening ten bedrage van 65.000 euro bij ondernemingen waarvan 90% met minder dan 10 werknemers.

In oktober 2013 waren 62 KMO-garantiedeals goedgekeurd, waarvan 48 leningen, 13 microkredieten en 1 vermogensgarantie. De Europese Commissie kende aan Dexia, Federaal Participatiefonds (FPF) CoFinance, FPF CofinanceF2, FPF MicroFinance en FPF Microfinance2 een garantieplafond van in totaal zo’n 17,7 miljoen euro toe voor een totaal maximum aan leencapaciteit van 664,4 miljoen euro toegekend. Een overzicht van de toekenningsmodaliteiten is weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 9: Overzicht toekenningsmodaliteiten

KMO garantiefaciliteit begunstigden voor 'leningen'	toegekend garantieplafond (in miljoen EUR)	geschatte maximum KMO- Financieringsgarantie (in miljoen EUR)
Dexia	5,2	450
Federaal Participatiefonds CoFinance 2	2,7	45
Federaal Participatiefonds CoFinance	3,1	102,2
Federaal Participatiefonds MicroFinance 2	2,2	22
Federaal Participatiefonds MicroFinance	4,5	45,2

3. Het **instrument van capaciteitsversterking (Capacity Building Scheme)** diende via technische bijstand, rekrutering en vorming te zorgen voor een verbeterde expertise van de financiële bemiddelaars en fondsen voor een groter KMO-kredietaanbod, maar is omwille van gebrek aan interesse in de markt niet doorgegaan.

2.2.1.2 Enterprise Europe Network (E.E.N.)

Het Enterprise Europe Network (E.E.N.) ondersteunt KMO's met kwaliteitsvolle dienstverlening voor handel en innovatie. E.E.N fungeert als centraal aanspreekpunt, m.n. het is een geïntegreerd dienstennetwerk voor KMO's met meer dan 600 regionale partners (waaronder Vlaanderen). Het E.E.N. telt zo'n 4000 ervaren medewerkers die KMO's aan toegang helpen tot marktinformatie, tot potentiële business- en technologische partners en aan deelname aan het onderzoeksprogramma, en advies geven over steun en internationaliseringsdiensten. Enterprise Europe Vlaanderen is een samenwerkingsverband tussen het Agentschap Ondernemen (AO) en het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT). Deze organisaties bundelen hun krachten om elk vanuit hun expertise ondernemen en innoveren KMO's wegwijs te maken in Europa. Hiervoor werken ze nauw samen met Flanders Investment & Trade (FIT). Dankzij dit netwerk wordt snel betrouwbare informatie geleverd over de Europese wetgeving en de regelgeving in andere lidstaten. Daarnaast kunnen via dit netwerk bedrijven die op zoek zijn naar samenwerking op economisch of technologisch vlak met elkaar in contact worden gebracht. Het totale bedrag gepland voor deze Netwerkkacties bedroeg voor de periode 2007-2013 320 miljoen euro.

In 2007 werd aan het E.E.N consortium van Agentschap Ondernemen 1.761.344 euro toegekend, steun werd verlengd in 2010 met een budget 1.262.296 euro voor Agentschap Ondernemen, in 2012 bedroeg het budget toegekend aan Agentschap Ondernemen (AO) 621.481 euro en aan Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT) 640.470 euro in het gezamenlijk project EEN-150262-VEBIN-3 (zie tabel 10).

Tabel 10..Toegekende KCI toelagen aan Vlaamse E.E.N partners:

Toegekende KCI toelagen aan Vlaamse E.E.N. partners	2007 Steunovereenkomst EEN-150262-VEBIN-1	2010 Steunovereenkomst EEN-150262-VEBIN-1	2012 Steunovereenkomst EEN-150262-VEBIN-3
Maximum aanvaardbare projectkost in euro	4.259.803	2.679.190	1.306.181 AO 1.366.320 IWT
% EC	41,35%	47,11%	47,22% AO 46,8% IWT
Maximum EC cofinanciering in euro	1.761.344	1.262.296	621.481 AO 640.470 IWT
Duur van de toelage	36 maanden	24 maanden	24 maanden

2007 was een uitzonderlijk jaar voor het EIP door de overgang naar de integratie van de activiteiten van de vroegere Euro Info Centres (EIC) naar het Enterprise Europe Network (E.E.N). De voorlopers van het 'business support network', werden verlengd met een bedrag van 15,8 miljoen euro. Dit verhoogde het aantal "andere" toelagen toegewezen in 2007 met 265, waarvan 251 EIC's waren.

Volgende Belgische EIC-begunstigden ontvingen elk ongeveer 32 Keuro in 2007: Kamer voor Koophandel Limburg VZW Voka, Unizo Internationaal VZW Euro Info Center, Agence de développement de l'économie et de l'environnement de la province de Hainaut, Service promotion initiatives en province de Liège, Chambre de Commerce et d'Industrie du Luxembourg, Association Intercommunale bureau economique de la province de Namur, Kamer van Koophandel Halle-Vilvoorde VZW Voka, Kamer van Koophandel Antwerpen-Waasland VZW, Gewestelijke ontwikkelingsmaatschappij voor Oost-Vlaanderen, Koninkrijk België, Kamer voor Handel en Nijverheid van Brussel VZW.

2.2.1.3 Innovatiemaatregelen

Innovatie is belangrijk om grote maatschappelijke uitdagingen zoals klimaatverandering, zeldzame natuurlijke hulpbronnen en de verouderende samenleving aan te pakken en tegelijk werk en groei aan te moedigen. De focus van de KCI innovatiemaatregelen lag in de periode 2007-2008 op innovatie-ondersteunende diensten voor KMO's, het ontwikkelen van nieuwe steunvormen voor ondernemingen, het stimuleren van internationale benchmarking en samenwerking met het oog op het vrijmaken van meer middelen voor innovatie, en de uitwisseling van goede praktijkvoorbeelden rond innovatiebeleidsvorming tussen regio's en lidstaten.

De innovatie- en beleidsontwikkelingsprojecten omvatten twee pijlers 1) Pro INNO Europe als kennisuitwisselingsnetwerk voor de EU, nationale en regionale beleidsmakers (waaronder ook IWT als partner deelnam) ter ondersteuning van de implementatie van de brede innovatiestrategie (zie onderstaande tabel) en 2) Europe INNOVA, een paneuropees samenwerkings- en kennisuitwisselingslaboratorium voor het ontwikkelen en testen van innovatiesteun-instrumenten om sneller en beter te kunnen innoveren aan de hand van "good practices".

1) PRO INNO-netten en acties

Tabel 11. Belgische / Vlaamse deelname in PRO INNO-netten en acties

PRO INNO-net of actie 2009	begunstigde als projectpartner	% EU	maximum cofinancieringsbedrag
Award for Design Management Innovating and Reinforcing Enterprises(2007-2008)	Stad Kortrijk	NA	NA
Innovation Festival (2009-2011)	Stad Kortrijk	NA	NA
INNET	IWT	NA	NA
VALOR	IWT	NA	NA
TACTIS	IWT	95%	246.100 euro
Eco-Innovation Observatory	Technopolis	95%	1.910.166 euro
/	Technopolis Consulting Group	95%	559.911 euro

* NA: not available

In 2009 werden in totaal 21 toelagen toegekend, voor een totaalbedrag van 43,22 miljoen euro. 3 hiervan werden toegekend aan Belgische instellingen: 1,78 miljoen euro aan de in Brussel gevestigde instelling Greenovate Europe, 2,77 miljoen euro aan de in Brussel gevestigde vereniging 'The European Water partnership AISBL' en 1,91 miljoen euro aan het Vlaamse Technopolis. In 2010 werden 2 steunsubsidies toegekend onder innovatiemaatregelen, goed voor een totaalbedrag van 3,31 miljoen euro, waarvan een subsidie van ongeveer 0,3 miljoen euro aan 'SPW' (Service public de Wallonie) werd toegekend. In 2012 werden in totaal 9 toelagen toegekend onder innovatiemaatregelen, goed voor een totaalbedrag van 4,1 miljoen euro, waarbij ongeveer 0,5 miljoen euro voor SPW.

2) Europe INNOVA focuste zich op drie EU innovatiepartnerschappen, m.n. rond kennisintensieve diensten, eco-innovatie en clustersamenwerking. Hieruit kwamen drie sectorspecifieke risicokapitaalfondsen en twee nieuwe steun- en voucherprogramma's tot stand. In 2007-2008 werd het "European Innovation Platform for Knowledge Intensive Services" (KIS-IP) opgericht als een eerste Europe INNOVA actie. Zowel publieke als private ondersteunende innovatie-actoren, samengebracht werden in KIS-IP, pakten specifieke noden aan van potentiële "high growth ventures" die actief waren in kennisintensieve diensten. Het totale toegewezen bedrag voor KIS-IP bedroeg in 2007 4,96 miljoen euro voor in totaal 38 individuele toelagen. 5 hiervan werden toegekend aan instellingen gevestigd in België, goed voor een bedrag van 879.362 euro. Deze 'Belgische' instellingen (echter vaak Europese verenigingen en consultants die hun zetel in België hebben, zoals bijvoorbeeld het European Business Network (EBN), European Business Innovation Centres Network, Europe Unlimited, Greenovate! Europe en European Renewable Energy Centres Agency) namen deel in de acties "Achieve More", "Kisplatform", "Kis4Sat" en "Kispims". De 'KIS 100 Club', bracht de 100 meest succesvolle bedrijven, vooral KMO's met groeipotentieel samen. Het doel van de Club was om de verschillende bedrijven de mogelijkheid tot netwerking te geven en om nieuwe samenwerking te stimuleren met bedrijven van andere sectoren en markten.

Tabel 12. 'Belgische' partners in Europe INNOVA

ACHIEVE MORE coordinator: European Business & Innovation Centre Network (EBN)
KIS4SAT partner: European Business & Innovation Centre Network (EBN)
KISPLATFORM coördinator: Europe Unlimited
MOBIP Partners: Europe Unlimited S.A.; European Business and Innovation Centre Network
European Water Partnership partner : Euratex
ECOLINK partners: Europe Unlimited, EBN- European BIC Network, ERRIN- European Regions Research and Innovation Network, EURADA – European Association of Development Agencies
BIOCHEM Partners: European Chemical Industry Council, Europe Unlimited, Brabo Ventures, Essenscia, Fast Track Consulting (in totaal ongeveer 718,3 keuro)

2.2.1.4 Demonstratieprojecten van eco-innovatieve oplossingen

De KCI pilootprojecten voor eco-innovatie droegen bij tot de implementatie van het Environmental Technologies Action Plan (ETAP). Dit actieplan had tot doel om eco-innovatie te stimuleren en het gebruik van omgevingstechnologieën op grote schaal aan te moedigen.

De eco-innovatiemaatregelen liepen doorheen de drie KCI-subprogramma's. In het EIP werd 433 miljoen euro gereserveerd voor specifieke ondersteunende acties voor eco-innovatie. Het grootste deel van dit budget richtte zich op het wegwerken van hinderpalen voor de vermarkting van omgevingstechnologieën en het vergemakkelijken van de financieringstoegang van eco-innovatieve KMO's. Financiering was mogelijk op twee manieren: via 1) toelagen (de zogenaamde piloot- en marktreplicatieprojecten) en 2) de financiële instrumenten. Het KCI heeft markttoepassingen van meer dan 200 eco-innovatieprojecten ondersteund in sectoren als recyclage, groene business, voeding en drank, water en bouwsector en het sterk groeipotentieel hierin aangetoond. De eco-innovatiesteun was vooral populair bij KMO's (60% van de deelnemers). Het steunschema had een sterke hefboomwerking vermits 50% cofinanciering vereist was van de deelnemers.

Voor deze eco-innovatie pilootprojecten werd voor de periode 2008-2013 een bedrag van 195 miljoen euro gereserveerd. In 2007 waren er nog geen oproepen. In 2008 werden, met een indicatief budget van 28 miljoen euro de volgende domeinen besproken: recyclage van materialen, duurzame gebouwen, voeding- en drank, en 'groene business en slimme aankopen'. In totaal werden 186 toelagen toegekend in eco-innovatieprojecten in 2008. De begunstigden, gesitueerd in België, weergegeven in onderstaande tabel zijn allen Europese associaties die gelokaliseerd zijn in België (geen Vlaamse deelname in 2008).

Tabel 13. Overzicht van de Belgische begunstigde EU verenigingen

Titel	Begunstigden
European Certification of Plastics Recyclers	<ul style="list-style-type: none"> - Association Européenne de la Plasturgie - European Association of Plastic Recycling and Recovery Organisations - European Association for unoriented Polyester Film - European Plastics Recyclers - Recovinyl
Waste reduction and process optimisation in the European meat and dairy industry	<ul style="list-style-type: none"> - Union Européenne de Commerce du Bétail et des métiers de la Viande
Enhanced insulation in timber-frame housing using recycled materials	<ul style="list-style-type: none"> - Fédération de l'Industrie Européenne de la Construction
EMASeasy MOVE-IT! Manage and communicate a great and unique regional tourist "all inclusive product package" with EMAS	<ul style="list-style-type: none"> - asbl Groupe One (<i>enige echte Belgische partner</i>) - Eco-conseil Entreprise scrl

Enkel de non-profit organisatie Group One, met zetels in België en kan als een echte Belgische partner worden beschouwd.

Bij de oproep in 2009 werden in totaal 190 toelagen in het kader van eco-innovatieprojecten toegekend, waarvan 9 aan Belgische instellingen. 4 hiervan waren Vlaamse instellingen (Big Tyre Recycling Corporation bvba in Gent als coördinator, ATS NV, Organic Waste Systems en International Wood Procuding Company (recyclage) in Halen als coördinator), die samen een budget van ongeveer 2,08 miljoen euro gecofinancierd kregen.

In 2010 werden 165 toelagen toegekend aan eco-innovatiemaatregelen, goed voor een totaalbedrag van ongeveer 34,9 miljoen euro. 4 hiervan zijn Vlaamse instellingen (Devan Chemicals NV, Centexbel Gent, Recycle Belgium bvba en Lineo), samen goed voor een budget van 0,41 miljoen euro.

Voor de periode 2011-2013 (status op 10/09/2013) werden in totaal 319 toelagen in het kader van eco-innovatieprojecten toegekend, waarvan 3 Vlaamse instellingen (in totaal 9 Belgische instellingen). In totaal kregen deze Vlaamse instellingen (Newtec Water Systems, BIOGAS-E en Trans Furans Chemicals bvba) een budget van ongeveer 0,39 miljoen euro toegekend.

2.2.1.5 "Andere" toegekende toelagen onder het EIP

Onder de eerste pijler situeren zich nog een aantal projecten over onder meer het verbeteren van sectorcondities en een aantal initiatieven in de toerisme-sector. In 2008, 2009 en 2010 hebben de EIP maatregelen 10 transnationale toerismenetwerken versterkt in 24 KCI landen, waaronder België. In totaal waren 65 begunstigden betrokken bij de implementering van deze netwerken.

Voor de jaren 2008-2012 werd zo'n 11,03 miljoen euro toegewezen aan 15 Belgische begunstigden (22 deelnames).

2.2.1.6 Conclusie

Vlaanderen haalt een groot deel van de return uit het KCI programma uit deelname in E.E.N, met een totale steun van zo'n 4,3 miljoen euro, waarmee een kleine helft van de totale E.E.N. werkingskost gefinancierd werd. Wat de financiële instrumenten betreft, ontvingen Belgische risicokapitaalverschaffers uit het GIF een geraamde 30,2 miljoen euro over 5-6 jaar (incl voor eco-innovatie) en uit de garantiefaciliteit bedroeg het totaal steunplafond 17,7 miljoen euro, goed om garanties te bieden voor een totale KMO leencapaciteit van 664 miljoen euro van financiële intermediairs. Het steunbedrag naar de Vlaamse markt –en replicatieprojecten van een 11-tal eco-innovatieve ondernemingen wordt op zo'n 2,88 miljoen euro geraamd. Verder heeft het KCI een waardevolle en betekenisvolle bijdrage geleverd voor het Belgische en Vlaamse innovatiebeleid, m.n. vooral voor de nodige beleidsleren in het industrieel en het clusterbeleid. Het (gekwantificeerd) beeld van de Belgische directe deelname aan het programma hier is echter vertekend en weinig zinvol omwille van het groot aantal Europese sectorverenigingen, lobbyorganisaties en consultants die zijn opgenomen in de Belgische deelname-overzichten wegens hun vestiging in ons land. Tot slot waren België en Vlaanderen ook actief in een aantal toerisme-netwerken van het KCI.

2.2.2 ICT Beleidsondersteunend programma (ICT-PSP)

We baseren ons voor de analyse van de Vlaamse deelname aan het "Programma ter ondersteuning van het ICT-beleid" op de evaluatierapporten⁹ van zeven oproepen voor een totaalbudget van 684,1 miljoen euro:

De verschillende doelstellingen van het werkprogramma voor ICT vereisten karakteristieke implementatiemaatregelen. Er werden 5 types van instrumenten geïdentificeerd:

1. Piloot A: zorgden voor de EU-brede interoperabiliteit van ICT-gebaseerde oplossingen die werden gelanceerd of die al in gebruik waren bij de lidstaten. Zij zorgden ook voor grensoverschrijdende toegang tot deze diensten en hielpen versnippering van de markt van innovatieve diensten en producten vermijden.
2. Piloot B: ondersteunden de uitvoering en toepassing van nieuwe ICT-gebaseerde oplossingen.
3. Thematische Netwerken (TN): Thematische netwerken ondersteunden het delen van ervaring en consensusvorming over de uitvoering van het ICT-beleid.
4. Best Practice Network (Best practice NW): bevorderden de vaststelling van normen en specificaties voor Europese digitale bibliotheken.
5. Public Procurement of Innovative Solutions (PPI): versterkten de vroege inzet van innovatieve ICT-oplossingen door het ondersteunen van openbare aanbestedingen.

Tabel 14 in bijlage 1 geeft per thema de goedgekeurde Vlaamse projecten, bijhorende budgetten en entiteiten weer in de eerste 6 oproepen.

190 projectvoorstellen werden ingediend in de 7^e oproep¹⁰, met een aangevraagd budget van 385,1 miljoen euro (3x meer dan het beschikbare budget). Op het moment van dit rapport waren in totaal 54 projectvoorstellen weerhouden met een gevraagd budget van zo'n 125,5 miljoen euro. Deze oproep van het ICT-programma bestond uit 5 verschillende thema's, weergegeven in tabel 15 hieronder. Op het moment van dit rapport was er nog geen informatie beschikbaar over de effectief goedgekeurde projecten en bijhorende ontvangen toelagen in de 7^e oproep (2013). De contractendatabank was nog niet up to date voor deze oproepen, dus hebben we gebruik gemaakt van het aantal weerhouden projectvoorstellen met de indicatieve budgetten, ingediend in deze 7de oproep.

⁹ Bron: http://ec.europa.eu/cip/documents/implementation-reports/index_en.htm

¹⁰ Bron: Access evaluation database_CIP_20131009

Tabel 15. Aantal weerhouden projectvoorstellen met Vlaamse partner per doelstelling in oproep 7

Thema oproep 7	Aantal weerhouden projectvoorstellen met VLA partner	VLA indicatief budget (in Keuro)	VLA instelling
Theme 1: Cloud of public services and smart cities	3	20,0	Vlaams Gewest
		110,0	Transport Mobility Leuven
		329,9	iMinds VZW
Theme 2: Digital content, open data and creativity	7	383,3	iMinds VZW
		245,0	KU Leuven
		27,4	Katholieke Hogeschool Limburg
		198,5	ATIT BVBA
		265,2	Vlaams Gewest
		171,4	Stad Antwerpen
		92,0	Centrum voor Agrarische geschiedenis (KU Leuven)
		20,0	Price Waterhouse Coopers Enterprise Advisory
		150,2	Vlaamse Milieumaatschappij
Theme 3: ICT for health, ageing well and inclusion	1	16,5	Vereniging voor Vlaamse steden en gemeenten
Theme 4: Trusted eServices	/	/	/
Theme 5: Open objective for innovation and other actions	2	32,0	Close Partners BVBA
		238,5	Thomas More Kempen vzw
		251,5	KU Leuven

Conclusie

Van het beschikbare totaalbudget voor de eerste 6 oproepen (in totaal 558,4 meuro) is er tijdens deze programmaperiode zo'n 10,905 miljoen euro teruggevloeid naar Vlaanderen, oftewel zo'n 1,95% van het totale budget voor het ICT-programma.

Het gros van het Vlaamse aantal deelnames in deze 6 oproepen is afkomstig van de bedrijven (42,3%), gevolgd door de 'overige instellingen' (internationale organisaties, VZW's en overheidsinstellingen) met 33,3%, daarna de universiteiten/hogescholen met ongeveer 21% en slechts 3,85% van de deelnames kan worden toegeschreven aan de onderzoekscentra.

Wanneer we er van uitgaan dat het indicatief budget in de 7^e oproep ook effectief zal worden goedgekeurd, kunnen we stellen dat er in totaal zo'n 13,46 miljoen euro naar Vlaanderen zal teruggevloeid zijn in deze programmaperiode, oftewel zo'n 1,97% van het totale beschikbare budget voor het ICT-programma.

Het resultaat voor Vlaanderen in het ICT-PSP programma ligt in de lijn der verwachtingen gezien het programma vooral projecten financierde om innovatieve ICT-oplossingen voor maatschappelijke noden (dienstverlening, gezondheidszorg, bibliotheken, digitaal erfgoed, mobiliteit, energie,...) in de praktijk te demonstreren. Bedrijven waren hierbij dus een belangrijke doelgroep.

2.2.3 Intelligente Energie Europa Programma (IEE)

Het IEE II Programma (2007-2013) bouwde voort op de ervaring van zijn voorganger, het IEE I programma (2003-2006). Zoals eerder in dit rapport vermeld, werd voor de realisatie van dit programma een budget van 727 miljoen euro uitgetrokken voor de periode 2007-2013. Het totale operationele budget voor het jaar 2007 bedroeg 65 miljoen euro voor acties onder de specifieke programma's SAVE (Energie-efficiëntie en rationeel gebruik van energiebronnen), STEER (Energie in transport), ALTENER (Nieuwe en hernieuwbare energiebronnen) en Geïntegreerde Initiatieven. Dit waren initiatieven waarbij de acties SAVE en ALTENER geïntegreerd en gesynchroniseerd zijn in verschillende sectoren van de economie en waar verschillende instrumenten en spelers zijn gecombineerd in dezelfde actie. Voor 2008 bedroeg het operationele budget 78,4 miljoen euro, voor 2009 is dit 88,7 miljoen euro, voor 2010 103,6 miljoen euro, voor 2011 ongeveer 114,5 miljoen euro, voor 2012 129,8 miljoen euro en voor 2013 65 miljoen euro.

De implementatie van het IEE II Programma was grotendeels gebaseerd op twee instrumenten: grants (calls for proposals) of aanbestedingen (calls for tender).

Het verkrijgen en analyseren van de resultaten van het IEE programma (2007-2013) was geen sinecure aangezien deze informatie¹¹ op onregelmatige basis en vaak in een ander formaat werd aangeleverd. Voor de jaren 2007-2011 konden we gebruik maken van de pdf's met 'list of grants' op de website http://ec.europa.eu/energy/intelligent/about/official-documents/index_en.htm.

Voor de jaren 2012-2013 werd ons door collega's van het departement LNE informatie (in excelformat) doorgestuurd over de 'ranking lists van de proposals'. Helaas beschikten we daardoor niet over de volledige informatie zoals de doelstelling waaronder het projectvoorstel werd ingediend, noch de begunstigde of het effectief toegekende budget.

Onderstaande tabel 16 geeft een overzicht van het aantal toegekende grants onder het IEE II programma voor de periode 2007-2010¹².

Tabel 16. Overzicht van het totaal aantal toegekende grants

Actie in IEE II	Aantal grants				
	2007	2008	2009	2010	Totaal
SAVE	16	11	14	12	53
ALTENER	19	18	24	18	79
STEER	7	6	11	7	31
INTEGRATED	30	20	13	7	70
TOTAAL	72	55	62	44	233

¹¹ Bron: Departement LNE

¹² Bron: http://ec.europa.eu/energy/evaluations/doc/2011_iee2_programme.pdf

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het totale budget voor alle projectvoorstellen, de totale aangevraagde toelage en het effectief toegekende budget per jaar in IEE II.

Tabel 17. Overzicht van het totale aangevraagde en ontvangen budget voor alle projectvoorstellen

	2007	2008	2009	2010	Totaal
Totaal proposalbudget in miljoen euro	495	412	543	550	2.001
Totaal aangevraagd budget in miljoen euro	367	304	407	413	1.492
Totaal ontvangen budget in miljoen euro	64	52	74	58	248
Percentage ontvangen/aangevraagd budget	17%	17%	18%	14%	17%

Aan de hand van de 'list of grants awarded' op http://ec.europa.eu/energy/intelligent/about/official-documents/index_en.htm konden volgende Belgische begunstigten worden achterhaald.

In **2007** werd geen enkele Belgische instelling geselecteerd.

In **2008** waren er 6 Belgische instellingen die begunstigd werden. Stad Gent kreeg 250 keuro voor de actie 'Establishment of a Local Energy Management Agency in Gent'. EUROCHAMBRES - Association des Chambers de Commerce et d' Industrie européennes aisbl ontving 1.997 keuro voor de actie 'Chambers Promoting Intelligent Energy for SMEs'. De European Wind Energy Association kreeg zo'n 688,3 keuro onder de actie 'Analysis of Administrative and Grid Access Barriers Affecting Wind Energy Development in the EU27 - A Toolkit for Policy Makers'. 'The European Liaison Committee for Social Housing', 'Conseil Européen de l'Industrie Chimique' en 'Federation Europeenne des geologues' ontvingen respectievelijk zo'n 1.144,5 keuro, 595,8 keuro en 713,9 keuro.

In **2009** werden volgende Belgische instellingen begunstigd: European Association of Development Agencies kreeg 22.882 euro in een project over regionale clusters in energieplanning, 'European Cyclists' Federation', 'European Twowheel Retailers' Association' en 'Promotion of operational links with integrated services aisbl' kregen in het project 'Promoting cycling for everyone as daily transport mode' respectievelijk 368.366 euro, 83.919 euro en 49.156 euro.

VITO haalde in het project 'Typology Approach for Building Stock Energy Assessment' 133.615 euro binnen. De in Brussel gelegen instelling 'Typology Approach for Building Stock Energy Assessment' haalde in het project 'European Plastics Converting Industry Voluntary Long-Term Agreement on Energy Efficiency' 94.259 euro naar zich toe.

Cenergie uit Berchem haalde in het project 'European Energy Service Initiative' 106.229 euro.

New Frontier Services uit Brussel haalde in het project 'Stimulate students to make an energy difference through local & European idea competitions and entrepreneurial services' 120.573 euro binnen.

In **2010** werden in totaal 27 Belgische toelagen toegekend in 21 verschillende projecten voor een totaal toegekend bedrag van 3.039.986 euro. 5 van deze toegekende toelagen waren voor 4 Vlaamse begunstigten: Biogas-e vzw, Mobiel 21, Traject nv en KH Limburg die samen 1.082.186 euro naar zich toe hebben gehaald.

In **2011** werden 38 Belgische toelagen toegekend aan 26 verschillende projecten voor een totaal toegekend bedrag van 4.761.433 euro. 11 toelagen waren voor 9 Vlaamse instellingen: Traject nv, Koepel van Milieuondernemers in de Sociale Economie, Key Driving Competences NV, Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen vzw, Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, Laborelec, Stad Gent, Transport & Travel Research ltd en Factor4 voor een totaal toegekend bedrag van 2.701.846 euro.

Onderstaande tabel geeft het aantal deelnames van BE en VLA instellingen weer die in **2012**¹³ aanbevolen werden voor financiering.

Tabel 18. Overzicht van het aantal Belgische en Vlaamse instellingen in 2012 aanbevolen voor financiering

	Aantal deelnames BE instelling	Aantal deelnames VLA instelling
SAVE	16	4
ALTENER	18	7
STEER	13	6
INTEGRATED INITIATIVES	12	7

In **2013** werden 67 toelages ingediend vanuit Vlaamse instellingen voor een totaal aangevraagd budget van 10.402.310 euro. 24 van deze toelages werden aanbevolen voor financiering, voor een totaal bedrag van 3.784.297 euro.

Volgens de projectdatabase¹⁴ namen Belgische partners 308 keer deel in 799 projecten. België doet het daarmee helemaal niet slecht en is de zevende deelnemer, na Duitsland, Italië, Spanje, Oostenrijk, het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk, en staat voor Nederland.

2.3 Conclusie

Het programma IEE is gericht op het ondersteunen van de klimaat- en energiedoelstellingen die Europa heeft vooropgesteld. Het budget van dit programma (727 miljoen euro) gaat grotendeels naar ondersteunende acties die via projectvoorstellen worden gelanceerd. Tot hiertoe werden een 800-tal projecten toegewezen. België nam 308 keer deel en doet het met een zevende plaats in het aantal deelnames helemaal niet slecht. Er zijn onvoldoende gegevens voorhanden om een echte return naar Vlaanderen te berekenen. De Vlaamse deelnemers zijn in hoofdzaak vzw's werkzaam in de sectoren die werken rond energie of milieu (Bond Beter Leefmilieu, Mobiel 21, Stad Gent, Biogas-e, VITO, ...).

¹³ Bron: Departement LNE

¹⁴ http://ec.europa.eu/energy/intelligent/projects/en/project-search?search_api_views_fulltext=&=Search .dd. 28/05/15)

3 Vlaanderen in het Europese cohesiebeleid (2007-2013)

3.1 Algemeen

3.1.1 Inleiding

Het Europese cohesiebeleid is gericht op het versterken van de economische en sociale samenhang van het Europese territorium en het verkleinen van de ontwikkelingsverschillen tussen de lidstaten en hun regio's. Het Europese cohesiebeleid speelt dan ook een cruciale rol bij het streven naar een sterke(re) concurrentiepositie van de EU in haar geheel en van haar zwakste lidstaten/regio's in het bijzonder. De EU wil met haar cohesiebeleid vooral de gebieden met de grootste sociaaleconomische achterstanden (financieel) bijspringen en op die manier de economische, sociale en territoriale "cohesie" op haar grondgebied versterken. In overeenstemming met de vernieuwde Lissabon- en Göteborgstrategie¹⁵ van de Europese Commissie was het Europese cohesieprogramma, dat de werkingsperiode 2007-2013 bestreek, gericht op de volgende prioriteiten:

- het aantrekkelijker maken van de lidstaten, regio's en steden door een betere toegankelijkheid, een hoogstaand dienstenaanbod en een optimale zorg voor milieu en natuur;
- het stimuleren van innovatie, ondernemerschap en de groei van de kenniseconomie door verder in te zetten op onderzoek en ontwikkeling, met bijzondere aandacht voor de nieuwe ontwikkelingen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie (ICT);
- het creëren van meer en betere banen.

Voor haar cohesiebeleid gedurende de programmaperiode 2007-2013¹⁶ trok de EU een budget uit van **347,41¹⁷ miljard euro**. Dat is bijna 36% van het totale EU-budget, de op één na grootste begrotingspost van de EU en een sterke stijging in vergelijking met de programmaperiode 2000-2006 (234,71 miljard euro). Deze middelen werden beschikbaar gesteld vanuit drie specifieke fondsen¹⁸: de Structuurfondsen **Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO)** en **Europees Sociaal Fonds (ESF)**, en het **Cohesiefonds**. Het Europese cohesiebudget 2007-2013, dat via (publieke en private) nationale en/of regionale cofinanciering nog werd aangevuld met een bedrag van ± 160 miljard euro, werd ingezet voor de realisatie van drie cohesiedoelstellingen¹⁹:

1. **Convergentie (Doelstelling 1):** deze doelstelling omvatte een aantal maatregelen voor een snellere aansluiting van de minst ontwikkelde lidstaten/regio's bij de andere lidstaten/regio's door de voorwaarden voor groei en werkgelegenheid te verbeteren. Budget: 283,24 miljard euro (81,5% van het totale Europese cohesiebudget 2007 – 2013), afkomstig uit het EFRO, het ESF en het Cohesiefonds;
2. **Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid (Doelstelling 2):** deze doelstelling was gericht op de verhoging van het concurrentievermogen, de

¹⁵ Zie <http://ec.europa.eu/eu2020>.

¹⁶ De regelgeving met betrekking tot het Europese cohesiebeleid gedurende de programmaperiode 2007-2013 zit vervat in de Verordening (EG) nr. **1083/2006** van de Raad van de Europese Unie van 11 juli 2006 houdende algemene bepalingen inzake het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds en het Cohesiefonds en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1260/1999 (cf. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0025:0078:NL:PDF>).

¹⁷ Dit is het totaalbudget van 308,041 miljard euro zoals voorzien in de desbetreffende Europese Verordening (zie voetnoot 2), aangepast aan de actuele prijzen.

¹⁸ Zie de rubriek "The Means" op http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm.

¹⁹ Zie http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/object/index_nl.htm.

werkgelegenheid en de aantrekkingskracht van de andere lidstaten/regio's dan de minst begunstigde lidstaten/regio's (die onder de Convergentiedoelstelling vallen) door o/a de bevordering van innovatie, ondernemerschap, milieubeheer en (infrastructurele) toegankelijkheid. Budget: 55,41 miljard euro (16% van het totale Europese cohesiebudget 2007-2013), afkomstig (in een \pm 50/50-verhouding) uit het EFRO en het ESF;

3. **Europese Territoriale Samenwerking (Doelstelling 3):** deze doelstelling (ook wel afgekort tot "Interreg") beoogde een versnelde realisatie van de Lissabondoelstellingen inzake duurzame groei en concurrentievermogen via grensoverschrijdende, transnationale en interregionale samenwerking. Dit instrument focuste op aangelegenheden uit de Lissabondoelstellingen die een grensoverschrijdende, geïntegreerde en gecoördineerde aanpak vereisten door een veelheid aan actoren, sectoren en beleidsniveaus. Vanuit deze doelstelling werd financiële steun geboden aan de ontwikkeling van economische en sociale activiteiten in grensregio's (inclusief maritieme grenzen) en grotere transnationale gebieden, alsook aan de efficiëntieverbetering van regionaal beleid door de bevordering van interregionale samenwerking, netwerking en ervaringsuitwisseling tussen regionale en lokale autoriteiten.

De beoogde samenwerking was vooral gericht op de groei van de kenniseconomie (o/a via de stimulering van O&O, innovatie door ondernemingen en ondernemerschap), de bescherming van het milieu en een duurzaam beheer van de natuurlijke hulpbronnen, en de verhoging van de aantrekkelijkheid en (infrastructurele) toegankelijkheid van lidstaten, regio's en steden. Budget: 8,76 miljard euro (2,5% van het totale Europese cohesiebudget 2007-2013), volledig afkomstig uit het EFRO.

Deze middelen werden verdeeld over drie types van programma's, met elk hun eigen interventielogica en (geografisch samenhangend) werkgebied. Een bedrag van 6,47 miljard euro werd beschikbaar gesteld voor de uitvoering van 52 grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma's (Interreg IV-A)²⁰. Verder was een bedrag van 1,83 miljard euro bestemd voor 13 transnationale samenwerkingsprogramma's (Interreg IV-B)²¹, en werd een bedrag van 454,37 miljoen euro uitgetrokken voor interregionale samenwerking. De laatstgenoemde budgetportefeuille werd op pan-Europees niveau uitgezet met als doel kennis, ervaring en goede praktijken uit te wisselen. De middelen werden verdeeld over het samenwerkingsprogramma Interreg IV-C²², het netwerkstimulerende initiatief URBACT II²³, het ondersteunende initiatief INTERACT II²⁴ en het Europese observatienetwerk voor ruimtelijke ordening ESPON²⁵.

²⁰ Zie http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/eu/crossborder/index_nl.htm.

²¹ Zie http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/transnational/index_nl.htm.

²² Zie <http://www.interreg4c.eu/>.

²³ Zie <http://urbact.eu/>.

²⁴ Zie <http://www.interact-eu.net/>.

²⁵ Zie <http://www.espon.eu/>.

Tabel 19 geeft een samenvattend overzicht van het Europese cohesiebeleid gedurende de programmaperiode 2007-2013.

Tabel 19. Overzicht van het Europese cohesiebeleid 2007-2013 (bedragen in miljoen euro).

EU-cohesiebeleid 2007 – 2013	Toepassingsgebied	Budget	%	Budgettaire oorsprong		
				EFRO	ESF	COHESIEFONDS
Doelstelling 1 – Convergentie	vanuit EFRO en ESF: NUTS2-regio's met BBP/inwoner lager dan 75% van EU-gemiddelde; vanuit het Cohesiefonds: lidstaten/regio's met BNi/inwoner lager dan 90% van EU-gemiddelde	283.243	81,5%	X	X	X
Doelstelling 2 – Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid	alle regio's die niet vallen onder doelstelling 1	55.412	16%	X	X	
Doelstelling 3 – Europese Territoriale Samenwerking		8.755	2,5%	X		
<i>Grensoverschrijdende samenwerking (Interreg IV-A)</i>	<i>NUTS3-gebieden langs alle interne en sommige externe landsgrenzen van de EU en maritieme grenzen (max. 150km van elkaar)</i>	6.466	74%*	X		
<i>Transnationale samenwerking (Interreg IV-B)</i>	<i>bepaalde NUTS2-gebieden (zie beschikking van EC van 231/10/2006)**</i>	1.834	21%*	X		
<i>Interregionale samenwerking (Interreg IV-C en de ondersteunende initiatieven INTERACT II, URBACT II en ESPON)</i>	<i>alle EU-regio's</i>	454	5%*	X		
Totaal		347.410				

* Procentueel aandeel binnen Doelstelling 3

** <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:312:0047:01:EN:HTML>

3.1.2 O&O en innovatie

Het stimuleren van O&O en innovatie was zoals vermeld in punt 1.1 een kernthema binnen de programmaperiode van het Europese cohesiebeleid. Er zijn nog altijd grote ongelijkheden op het vlak van O&O en innovatie tussen de EU-lidstaten en -regio's, en ook ten opzichte van haar belangrijkste concurrenten op wereldschaal blijft de EU kampen met een significante innovatiekloof. De EU moet dan ook evolueren naar een "innovatievriendelijke" economie en samenleving, en daarom werd in de huidige programmaperiode van het Europese cohesiebeleid fors ingezet op de volgende speerpunten²⁶: (1) O&O en innovatie "in enge zin" (onderzoek en technologische ontwikkeling [OTO] in bedrijven en kennisinstellingen, onderzoeksinfrastructuur, competentiecentra, kennis- en technologieoverdracht, netwerking op het vlak van OTO, ...), (2) ondernemerschap, (3) menselijk kapitaal en (4) innovatieve

²⁶ Zie http://ec.europa.eu/regional_policy/themes/research/index_en.htm.

ICT (e-gezondheid, e-overheid, e-leren, e-inclusie, e-commerce, ...). Tabel 20 geeft het budgettaire gewicht weer dat aan elk van deze speerpunten werd toegekend.

Tabel 20. Toewijzing van Europese cohesiemiddelen aan O&O en innovatie (bedragen in miljard euro).

Speerpunt "O&O en innovatie" binnen het EU-cohesiebeleid	Budget*
O&O en innovatie "in enge zin"	50,5
Ondernemerschap	8,3
Innovatieve ICT	13,2
Menselijk kapitaal	14,5
Totaal O&O en innovatie	86,5
Totaal EU-cohesiebeleid	347,4
Procentueel aandeel O&O en innovatie	25%

* Enkel EU-middelen

Deze thematische allocatie van middelen aan O&O en innovatie was ongeveer het drievoudige in vergelijking met de vorige programmaperiode (2000-2006) van het Europese cohesiebeleid. We kunnen ook stellen dat dit bedrag de budgetten die gedurende de programmaperiode 2007-2013 beschikbaar werden gesteld voor resp. het Europese Zevende Kaderprogramma voor Onderzoek – 7KP (50,5 miljard euro) en het Europese Kaderprogramma Concurrentievermogen en Innovatie – KCI (3,6 miljard euro) ruimschoots overschreed.

Het is belangrijk op te merken dat de kaderprogramma's competitieve financieringsprogramma's zijn. De toekenning van subsidies aan begunstigen gebeurt voor 100% rechtstreeks door de Commissie via de selectie van geschikte projecten op basis van uitmuntendheid. Bij het Cohesiebeleid verloopt de toewijzing op een andere basis, waarbij niet alle regio's of landen evenveel in aanmerking (kunnen) komen.

3.1.3 Toepassingsgebied van het Europese cohesiebeleid op België en Vlaanderen

Het gehele EU-grondgebied wordt afgedekt door één of meerdere doelstellingen van het Europese cohesiebeleid. Om te bepalen welke regio's geografisch in aanmerking komen voor welke specifieke cohesiedoelstelling(en) hanteert de Europese Commissie de Nomenclatuur van Territoriale Eenheden voor Statistiek (NUTS)²⁷, waarbinnen drie gebiedscategorieën worden gehanteerd: NUTS 1-, NUTS 2- en NUTS 3-gebieden.

In tabel 19 hierboven, wordt weergegeven welke regio's in aanmerking kwamen voor welke cohesiedoelstelling en welke budgettaire oorsprong (EFRO, ESF of Cohesiefonds) hieraan verbonden was voor de periode 2007-2013.

De lidstaten kregen vanuit de Europese Commissie een financiële enveloppe toegekend per doelstelling (en dus niet per fonds). Binnen België werd de lidstaten-enveloppe verder verdeeld onder de drie gewesten en de federale overheid. Binnen Vlaanderen vond daarna een verdere opdeling van de middelen tussen EFRO en ESF plaats. De formele bedragen voor het cohesiebeleid voor België werden vastgelegd in 2007, bij het begin van de programmaperiode. Ze zijn weergegeven in tabel 21.

Het is niet mogelijk de financiële terugvloeï naar Vlaanderen exact te berekenen voor de programmaperiode, maar een betrouwbare inschatting laat toe te zeggen dat er bijna 788 miljoen euro Europees cohesiebudget naar Vlaamse begunstigen is teruggevloeï tussen 2007 en 2013.

²⁷ Zie http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/region_cities/regional_statistics/nuts_classification.

Tabel 21. Toewijzing van Europese cohesiemiddelen voor de volledige programmaperiode, op niveau van België (bedragen in miljoen euro)*.

Periode 2007-2013	België	Verdeling binnen België	
Doelstelling 1 Convergentie (uitdovend)	638,3	Waals Gewest (Henegouwen)	
Doelstelling 2 Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid	1.425,2	Vlaams Gewest	669,9
		Waals Gewest (en Franse gemeenschap)	611,3
		Brussels Hoofdstedelijk Gewest	86,5
		Duitstalige gemeenschap	12,5
		Federaal	45,1
Doelstelling 3 Europese Territoriale Samenwerking	194,5	Vlaams Gewest	118,5
		Waals Gewest	71
		Brussels Hoofdstedelijk Gewest	4,84
TOTAAL België	2.258	TOTAAL Vlaams Gewest 788,4	

* Bron: Nationaal Strategisch Referentiekader België (NSRK), Agentschap Ondernemen (AO) en Departement Internationaal Vlaanderen (DiV).

3.2 Implementatie van het Europese cohesiebeleid in België en Vlaanderen

3.2.1 Inleiding

Gedurende de programmaperiode 2007-2013 werd aan België een totaalbedrag van **2,26 miljard euro** toegewezen uit de Europese cohesiemiddelen. Hiervan was 638 miljoen euro bestemd voor de Convergentiedoelstelling (uitsluitend Henegouwen), 1,43 miljard euro voor de doelstelling Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid en 194 miljoen euro voor de doelstelling Europese Territoriale Samenwerking. Tabel 22 geeft een overzicht van de Europese cohesiemiddelen waarover België in de programmaperiode 2007-2013 kon beschikken, daarbij inbegrepen de federale, regionale en/of lokale (publieke en private) cofinanciering van Belgische cohesie-initiatieven tijdens deze periode. De nationale bijdragen zijn niet gekend voor de doelstelling Europese Territoriale Samenwerking.

Tabel 22. Belgische cohesiemiddelen gedurende de programmaperiode 2007-2013 (bedragen in miljoen euro).*

Doelstelling EU-cohesiebeleid	Fonds	Middelen EU	Nationale bijdrage	Nationale bijdrage	Totaal
			Publiek	Privaat	
Doelstelling 1 Convergentie	EFRO	449	621	0	1.070
	ESF	189	189	0	378
Totaal Convergentie		638	810	0	1.448
Doelstelling 2 Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid	EFRO	541	711	82	1.334
	ESF	884	966	92	1.942
Totaal Regionaal Concurrentievermogen		1.425	1.677	174	3.276
Doelstelling 3 Europese Territoriale Samenwerking	EFRO	194	-	-	194

Totaal Europese Territoriale Samenwerking	194	-	-	194
<i>Totaal EFRO</i>	<i>1.185</i>	<i>1.332</i>	<i>82</i>	<i>2.598</i>
<i>Totaal ESF</i>	<i>1.073</i>	<i>1.155</i>	<i>92</i>	<i>2.320</i>
Totaal cohesiebeleid	2.258	2.487	174	4.918

* Bron: Nationaal Strategisch Referentiekader België (NSRK) en Agentschap Ondernemen (AO)

België ontving in totaal 0,65% van de Europese cohesiemiddelen voor de programmaperiode 2007-2013. De Europese cohesiemiddelen die aan België werden toegewezen, zijn allemaal afkomstig uit de Structuurfondsen EFRO en ESF, m.a.w. België ontving geen middelen uit het Cohesiefonds.

Opgesplitst volgens cohesiedoelstelling mocht België in deze programmaperiode rekenen op 2,26 miljard euro of 0,23% van de Europese middelen voor de Convergentiedoelstelling. Voor wat betreft de doelstelling Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid en de doelstelling Europese Territoriale Samenwerking was dat resp. 2,57% en 2,22%. In tabel 23 worden de Belgische cohesiecijfers vergeleken met die van de buurlanden Duitsland, Frankrijk, Nederland en het Verenigd Koninkrijk.

Tabel 23. Toewijzing van Europese cohesiemiddelen aan België en zijn buurlanden (bedragen in miljoen euro).*

Doelstelling	Doelstelling 1		Doelstelling 2		Doelstelling 3		Totaal	
Lidstaat	Budget	%	Budget	%	Budget	%	Budget	%
België	638	0,23%	1.425	2,57%	194	2,22%	2.258	0,65%
Duitsland	16.079	5,68%	9.409	16,98%	851	9,72%	26.339	7,58%
Frankrijk	3.191	1,13%	10.257	18,51%	872	9,96%	14.320	4,12%
Nederland	0	0,00%	1.660	3,00%	247	2,82%	1.907	0,55%
Verenigd Koninkrijk	2.912	1,03%	6.979	12,59%	722	8,25%	10.613	3,05%
EU	283.243		55.412		8.755		347.410	

* Bron: http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/fonds/pdf/annexe-recto.pdf

We zien in tabel 23 dat vooral Duitsland nog aanspraak kon maken op Europese cohesiemiddelen bestemd voor de realisatie van de Convergentiedoelstelling. De Duitse regio's die voor convergentiemaatregelen in aanmerking kwamen, zijn allemaal gebieden die voor de Duitse eenmaking behoorden tot de Duitse Democratische Republiek (DDR). De middelen waarover België nog kon beschikken voor de realisatie van de Convergentiedoelstelling gedurende de programmaperiode 2007-2013 waren, als (afbouwende) overgangssteun, integraal bestemd voor de provincie Henegouwen. Voor het overige viel het Belgische grondgebied volledig onder de doelstelling Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid.

3.2.2. Uitvoering van het Europese cohesiebeleid in België en Vlaanderen: Convergentie, Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid en Europese Territoriale Samenwerking

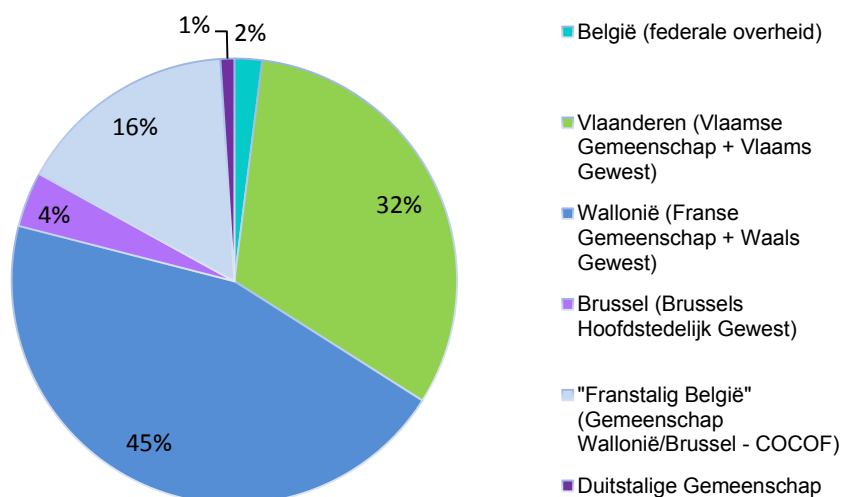
3.2.1.1 België

De Europese cohesiedoelstellingen **Convergentie en Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid** werden in België gerealiseerd via tien Operationele Programma's (OP's) (zie tabel 24). Vier van deze programma's werden door de EU medegefinancierd vanuit het EFRO²⁸, terwijl zes programma's mochten rekenen op EU-steun vanuit het ESF²⁹.

De tien Belgische OP's gaven invulling aan het Nationaal Hervormingsprogramma (NHP)³⁰ waarmee België opvolging wenste te geven aan de Lissabon- en Göteborgstrategie van de Europese Commissie, en kwamen tegemoet aan het Nationaal Strategisch Referentiekader (NSRK), dat de globale richtsnoeren en prioriteiten omvat van het Europese cohesiebeleid (althans voor wat betreft de twee vermelde doelstellingen) zoals het gedurende de programmaperiode 2007-2013 van toepassing was op het Belgische grondgebied. Conform het Belgische NSRK, dat op 2 oktober 2007 door de Europese Commissie werd goedgekeurd, heeft elke Belgische regio een strategie uitgewerkt die aan zijn eigen sociaaleconomische karakteristieken was aangepast. Dit heeft geresulteerd in één OP voor het gehele grondgebied België, twee OP's voor Vlaanderen, drie OP's voor Wallonië, twee OP's voor Brussel, één OP voor "Franstalig België" en één OP voor de Duitstalige Gemeenschap in België.

Figuur 10 biedt een overzicht van de (procentuele) verdeling over de verschillende Belgische bestuursniveaus/regio's van de Europese cohesiemiddelen die gedurende de programmaperiode 2007-2013 aan België werden toegewezen.

Figuur 10. Procentuele verdeling van de Europese cohesiemiddelen (doelstellingen 1 en 2) die aan België worden toegewezen volgens bestuursniveau/regio in België.

28 Zie http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/belgium/index_nl.htm voor een overzicht en beschrijving van deze vier programma's.

29 Zie http://ec.europa.eu/employment_social/esf/members/be_nl.htm voor een overzicht en beschrijving van deze zes programma's.

30 Zie www.be2010.eu.

Bijna 60% van de beschikbare middelen werd ingezet ten behoeve van onderzoek en technologische ontwikkeling (OTO), innovatie en ondernemerschap.

Tabel 24 geeft een cijfermatig overzicht van de tien Belgische OP's ter uitvoering van de Europese cohesiedoelstellingen Convergentie, Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid gedurende de programmaperiode 2007-2013. Zoals al aangehaald in punt 3.2.1 kon de provincie Henegouwen nog aanspraak maken op (uitdovende) overgangssteun in het kader van de Convergentiedoelstelling, en dit vanuit de beide Structuurfondsen EFRO en ESF (en dus niet het Cohesiefonds). De rest van het Belgische grondgebied viel volledig onder de doelstelling Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid. De tabel geeft ook aan hoeveel (publieke) financiële middelen België voor elk OP toevoegde aan de EU-financiering.

Tabel 24. Overzicht van de Belgische OP's ter uitvoering van de Europese cohesiedoelstellingen Convergentie, Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid (bedragen in miljoen euro).

Operationeel Programma (OP)	Bijdrage EU	Bijdrage nationale/regionale overheid	Totaal
Convergentiedoelstelling			
OP/EFRO Henegouwen	449,23	620,74	1.069,97
OP/ESF Henegouwen	189,10	189,10	378,19
Totaal Convergentiedoelstelling	638,33	809,84	1.448,16
Doelstelling Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid (RCW)			
OP/ESF België (federale overheid)	45,06	45,06	90,13
OP/EFRO Vlaanderen (Vlaamse Gemeenschap + Vlaams Gewest)	200,95	215,41	416,36
OP/ESF Vlaanderen (Vlaamse Gemeenschap + Vlaams Gewest)	468,87	642,32	1.111,20
OP/EFRO Wallonië (Franse Gemeenschap + Waals Gewest)	282,51	437,86	720,38
OP/EFRO Brussel (Brussels Hoofdstedelijk Gewest)	57,59	57,59	115,18
OP/ESF Brussel (Brussels Hoofdstedelijk Gewest)	28,88	28,88	57,76
OP/ESF "Franstalig België" (Franse Gemeenschap "Wallonië/Brussel" - COCOF)	328,83	328,83	657,67
OP/ESF Duitstalige Gemeenschap	12,47	12,47	24,94
Totaal doelstelling RCW	1.425,17	1.768,44	3.193,61
<i>Totaal EFRO</i>	<i>990,28</i>	<i>1.331,61</i>	<i>2.321,89</i>
<i>Totaal ESF</i>	<i>1.073,22</i>	<i>1.246,67</i>	<i>2.319,88</i>
Totaal Doelstellingen Convergentie en RCW	2.063,50	2.578,27	4.641,77

* Bron: Agentschap Ondernemen (AO), ESF-Agentschap Vlaanderen

We zien dat bijna driekwart van de middelen die uit het EFRO aan België werden toegewezen, was bestemd voor Wallonië. De Waalse middelen uit het EFRO werden voor iets meer dan 60% ingezet in de provincie Henegouwen als (uitdovende) overgangssteun in het kader van de Europese Convergentiedoelstelling. Dat kwam neer op ruim 45% van de EFRO-middelen waarover België kon beschikken. De Europese cohesiemiddelen die uit het ESF aan België werden toegewezen, werden voor bijna 44% ingezet in Vlaanderen, met daarnaast ook een substantiële financiële injectie in het OP van de Franse Gemeenschap met bijna 31% van de Belgische middelen uit het ESF voor de realisatie van het Europese cohesiebeleid in "Franstalig België" (dus de Franse Gemeenschap in Wallonië en de Franse Gemeenschapscommissie in Brussel (*Commission Communautaire Française – COCOF*)). De rest van de ESF-middelen, zo'n 25%, die België ontving van de EU, was bestemd voor de federale overheid, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de provincie Henegouwen, en de Duitstalige

Gemeenschap. In de praktijk heeft ons land dus 9 Operationele Programma's, waarvan 3 O.P. voor het EFRO en 6 O.P. voor het ESF. De Vlaamse overheid ontving 32,4% van de totale EU-middelen bestemd voor België voor Convergentie en voor Regionaal Concurrentievermogen en Tewerkstelling middels de EFRO en ESF programma's, samen zo'n 2 miljard euro in totaal.

Voor de periode 2014-2020 is het bedrag dat vanwege de EU aan Vlaanderen ter beschikking wordt gesteld voor EFRO, afgenomen. In het licht van het belang van de omslag naar een kenniseconomie en - maatschappij is in het ingediende Operationeel Programma voor EFRO door het Vlaams Gewest evenwel een hoger bedrag voor O&O&I voorzien (zowel in relatieve als in absolute termen). Dit voorstel vertegenwoordigt in totaal zo'n 138 miljoen euro (ervan uitgaande dat O&O&I 40% vertegenwoordigt van de totale EFRO-middelen voor "Investerings in groei en jobs" (Doelstelling 2) en Interreg (Doelstelling 3)). Eind december 2014 keurde de Europese Commissie het OP van Vlaanderen goed.

Voor de realisatie van de cohesiedoelstelling **Europese Territoriale Samenwerking** konden alle EU-regio's deelnemen aan de programma's ter stimulering en ondersteuning van interregionale samenwerking. Meer bepaald nam België in het kader van de cohesiedoelstelling Europese Territoriale Samenwerking deel aan vijf grensoverschrijdende (Interreg IV-A) en twee transnationale (Interreg IV-B) Operationele Programma's (OP's), en participeerde het ook in het interregionale samenwerkingsprogramma Interreg IV-C en de ondersteunende initiatieven URBACT II, INTERACT II en het ESPON.

Tabel 25 overloopt globaal de OP's en de ondersteunende initiatieven ter uitvoering van de cohesiedoelstelling Europese Territoriale Samenwerking waaraan België³¹ deelneemt. Het gaat hier over totaal voorziene bedragen per operationeel programma.

Tabel 25. Overzicht van de OP's en de ondersteunende initiatieven ter uitvoering van de cohesiedoelstelling Europese Territoriale Samenwerking waar België aan deelneemt (bedragen in miljoen euro). **

Operationeel Programma (OP)/ Ondersteunend initiatief	Bijdrage EU (EFRO)	Bijdrage Overheid*	Totaal
Grensoverschrijdende samenwerking (Interreg IV-A)	578,04	505,76	1.083,8
OP Vlaanderen-Nederland	94,87	94,87	189,75
OP Euregio Maas-Rijn	72,04	66,43	138,47
OP Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen	138,13	110,39	248,52
OP Twee Zeeën	167,00	128,07	295,07
OP Grande Région	106,00	106,00	211,99
Transnationale samenwerking (Interreg IV-B)	493,98	476,93	970,87
OP Noordzee Regio	138,54	135,70	274,20
OP Noordwest-Europa (NWE)	355,44	341,23	696,67
Interregionale samenwerking	442,70	110,75	553,45
Samenwerkingsprogramma Interreg IV-C	321,32	83,77	405,09
Netwerkinitiatief URBACT II	53,32	14,50	67,82
Ondersteunend initiatief INTERACT II	34,03	6,01	40,04
Ondersteunend initiatief ESPON	34,03	6,47	40,50

* Nationale, regionale en/of lokale overheid.

** Bron: Agentschap Ondernemen (AO), Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed (dep. RWO)

31 http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/belgium/index_nl.htm.

3.2.1.2 Vlaanderen

In deze paragraaf gaan we wat dieper in op de OP's die gedurende de werkingsperiode 2007-2013 in Vlaanderen werden uitgezet voor de realisatie van de Europese cohesiedoelstellingen. Zoals reeds eerder vermeld kon Vlaanderen geen aanspraak maken op Europese cohesiemiddelen bestemd voor de realisatie van de Convergentiedoelstelling. De programma's Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid (RCW) en Europese Territoriale Samenwerking (ETS) worden cijfermatig overlopen tot op het niveau van hun onderliggende prioriteiten in respectievelijk tabellen 26 en 27.

Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid

Het Vlaamse OP met steun vanuit het EFRO (OP/EFRO) werd en wordt beheerd door het Agentschap Ondernemen. Het OP/EFRO 2007-2013 was opgebouwd rond drie strategische doelstellingen, terug te vinden in de 2 OP's in tabel 26.

1. bevordering van kennisoverdracht bij ondernemingen, non-profitorganisaties en overheidsdiensten;
2. stimulering van ondernemerschap en innovatie voor meer (en nieuwe) werkgelegenheid, en versterking van de economische structuren voor een maximale economische groei;
3. een optimale ondersteuning van ontwikkelingsprojecten waarmee steden aantrekkelijker kunnen worden gemaakt in termen van ondernemerschap en innovatie.

Uit tabel 26 valt af te leiden dat de middelen voor EFRO Vlaanderen in doelstelling Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid vrij evenwichtig over de prioriteiten waren verspreid. In totaal droeg de EU zo'n 200 miljoen euro bij aan het Vlaamse OP/EFRO. Zo'n 433 miljoen euro werd mede gefinancierd door de overheden binnen Vlaanderen (Vlaanderen, provincies, steden en gemeenten) en ongeveer 89 miljoen euro werd bijgedragen door de private sector.

In totaal bedroeg het totaal gemobiliseerde budget aan EFRO en cofinancieringsmiddelen voor OP/EFRO Vlaanderen ongeveer 638,5 miljoen euro, waarvan 143,99 miljoen euro voor prioriteit 1 "Kenniseconomie en Innovatie". Voor deze prioriteit 1 ging iets meer dan 49 miljoen euro van de EU naar Vlaanderen (waarvan zo'n 30 miljoen euro voor "pure" O&O), aangevuld met bijna 95 miljoen euro middelen Vlaamse inbreng.

Door te anticiperen op lagere uitgaven dan het toegestane budget op individuele projecten, werden er in totaal meer middelen toegekend dan effectief beschikbaar. Bedoeling is dan ook om het initieel budget zoveel mogelijk uit te putten (aan te wenden).

Tabel 26. Overzicht van de Vlaamse OP's ter uitvoering van de Europese cohesiedoelstelling Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid (doelstelling 2) volgens programmaprioriteit (bedragen in miljoen euro).

Prioriteit	Bijdrage EU	Bijdrage Overheid¹	Totaal	Effectief toegekend (status dd. 21/3/2014)		
				EFRO	Vlaamse bijdrage*	Totaal
OP/EFRO Vlaanderen						
1. Kenniseconomie en innovatie	48,23	72,34	120,57	49,08	94,91	143,99
2. Ondernemerschap	33,23	49,84	83,07	33,39	69,95	103,34
3. Verbetering van de ruimtelijk/economische	63,23	94,84	158,07	65,87	176,04	241,91
4. Stedelijke ontwikkeling	48,23	72,34	120,57	49,19	83,96	133,15
5. Technische bijstand	8,04	8,04	16,08	8,04	8,04	16,08
Totaal OP/EFRO Vlaanderen	200,95	297,4	498,35	205,57	432,90	638,47
OP/ESF Vlaanderen						
1. Integratie van de arbeidsmarkt	286,91	421,51	708,43	nb.	nb.	nb.
2. Bevordering van de sociale insluiting	69,43	86,42	155,85	nb.	nb.	nb.
3. Ondernemerscultuur	46,89	75,69	122,58	nb.	nb.	nb.
4. Innovatie	23,44	23,92	47,36	nb.	nb.	nb.
5. Transnationale en interregionale samenwerking	23,44	16,02	39,47	nb.	nb.	nb.
6. Technische bijstand	18,75	18,75	37,51	nb.	nb.	nb.
Totaal OP/ESF Vlaanderen	468,87	642,32	1.111,20			
Totaal doelstelling Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid	669,9	939,7	1.609,6			

* Bijdrage Vlaamse (regionale/lokale) overheid en privésector
nb.: Niet beschikbaar

Het vanuit het ESF ondersteunde Vlaamse OP (OP/ESF), beheerd door het ESF-Agentschap Vlaanderen (WSE) was vooral gericht op de uitbreiding en de verbetering van de (actieve) beroepsbevolking. Hiertoe omvat het Vlaamse OP/ESF een aantal thematische prioriteiten die zijn toegespitst op de (her)activering van diegenen die van de arbeidsmarkt werden/worden uitgesloten, onder meer ouderen (wat nauw aanleunt bij de problematiek van de bevolkingsvergrijzing), allochtonen (vooral mensen afkomstig van buiten de EU), laaggeschoolden en mensen met een handicap.

De bijdrage van de EU in de middelen voor ESF Vlaanderen in doelstelling Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid bedroeg ongeveer 470 miljoen euro voor de programmaperiode en was vooral gericht op de thematische prioriteit 'Integratie van de arbeidsmarkt' (ongeveer 287 miljoen euro).

Over de tot hiertoe effectief toegekende projectfinanciering in het kader van de uitvoering van de Vlaamse OP/ESF konden geen gegevens worden bekomen.

Europese Territoriale Samenwerking

Vlaanderen nam deel aan vier OP's in het kader van de grensoverschrijdende samenwerking (Interreg IV-A), en aan twee OP's in het kader van de transnationale samenwerking (zie tabel 27):

- Interreg IV-A: OP Grensregio Vlaanderen-Nederland, OP Euregio Maas-Rijn, OP Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen en OP Twee Zeeën;
- Interreg IV-B: OP Noordzee Regio en OP Noordwest-Europa.

Ook nam Vlaanderen deel aan de ondersteunende interregionale initiatieven Interreg IV-C, URBACT II, INTERACT II en ESPON. Aangezien het ESPON programma een pan-europees onderzoeksprogramma was, werd er in het ESPON programma geen onderscheid gemaakt tussen lidstaten, vandaar dat er geen cijfergegevens over het Vlaamse voorziene budget zijn gekend. Over het ondersteunende initiatief Interact II konden geen gegevens worden bekomen. Tabel 27 geeft een overzicht van de programma's, de projecten en de gerelateerde budgetten van de cohesiedoelstelling Europese Territoriale Samenwerking weer.

Tabel 27. Overzicht van de Vlaamse OP's ter uitvoering van de Europese cohesiedoelstelling Europese Territoriale Samenwerking volgens programmaprioriteit (status op 1/1/2014)*

Operationeel Programma	Projecten met VL partners vs totaal goedgekeurd	Aantal VL partners	Aantal VL coördinatoren	Bijdrage EU (in mio euro)	Voorziene budget aan VL (in mio euro) ¹	Totale goedgekeurde projectkost VL (in mio euro)
Grensoverschrijdende samenwerking (Interreg IV-A)	235/392	586	100	472,04	99,83	304,66
OP Grensregio Vlaanderen-Nederland	61/61	269	40	94,87	45,56	123,49
OP Euregio Maas Rijn	27/48	51	8	72,04	15,77	36,49
OP Frankrijk-Wallonië-Vlaanderen	81/197	145	36	138,13	23,5	53,95
OP Twee Zeeën	66/86	121	16	167	15	90,73
Transnationale samenwerking (Interreg IV-B)	111/173	170	14	493,98	18,69	103,93
OP Noordzee Regio	44/63	78	3	138,54	7,66	27,57
OP Noordwest Europa	67/110	92	11	355,44	11,03	76,36
Interregionale samenwerking	31/304	29	2	442,7	n.v.t.	5,78
Samenwerkingsprogramma Interreg IV-C	25/204	23	2	321,32	n.v.t.	5,78
Netwerkinitiatief URBACT II	4/66	4	0	53,32	n.v.t.	n.v.t.
Ondersteunend initiatief INTERACT II	-	-	-	34,03	n.v.t.	n.v.t.
Ondersteunend initiatief ESPON	6/66	6	0	34,03	n.v.t.	n.v.t.
Totaal	381/901	789	116	1.408,7	118,5	414,37

¹ Zie tabel 21: Toewijzing van Europese cohesiemiddelen aan Vlaanderen voor de volledige programmaperiode

* Bron: Agentschap Ondernemen (AO), Departement Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed (dep. RWO)
n.v.t.: Niet van toepassing

Voor de programma's onder OP Interregionale Samenwerking (zijnde Interreg IV C, URBACT II, INTERACT II, ESPON) werden geen nationale enveloppes vooraf vastgelegd door de Commissie. Deze middelen werden door de Commissie gewoon uit de begroting voor Cohesiebeleid rechtstreeks toegewezen aan deze programma's. Het gehele beheer en ook de toekenning van de middelen gebeurde echter door de lidstaten. Vandaar dat er geen gegevens werden ingevuld in de kolom 'Voorziene budget van VL' van tabel 27.

Van de 869 totaal goedgekeurde projecten in de Cohesiedoelstelling Europese Territoriale Samenwerking waren in 377 Vlaamse partners aanwezig, wat overeenstemt met iets meer dan 43%. Voor het programma "Grensregio Vlaanderen-Nederland" onder Interreg IV-A was dit 100%. In het programma ' "Grensregio Vlaanderen-Nederland", nam Vlaanderen het vaakst de rol van coördinator op zich.

Voor de periode 2007 tot heden (status op 1/1/2014) werd voor de doelstelling Europese Territoriale Samenwerking 190,3 miljoen euro vanuit het EFRO aan Vlaanderen toegekend voor in totaal 440 internationale projecten rond kenniseconomie en innovatie, milieu en energie, connectiviteit en transport alsook leefbare steden en gemeenschappen. Dit is net iets meer dan 10% van het volledige EU programmabudget. Samen met de Vlaamse medefinancieringen zijn deze goed voor een projectvolume van 415 miljoen euro. Ongeveer 23% hiervan was bestemd voor innovatie. EFRO-Interreg projecten met deelname van Vlaamse (kennis)partners in 2007-2013 waren bv. BioBase Europe, Waterstofregio Vlaanderen – Zuid-Nederland, Organext, NanosenseEU, Food2Market, InnoFun (Funding of Innovation), TANDEM, ECO-LASERFACT, GCS, SCINNOPOLI ("Scanning Innovation Policy Impact"), en SPIDER ("Supporting Public Service Innovation using Design in European Regions"). Ook nam Vlaanderen deel aan de ondersteunende interregionale initiatieven, bv. het AMCER-project ("Advanced Monitoring and Coordination of R&D policies at European level", binnen ESPON).

3.3 Conclusie

De Europese Commissie trok voor het Cohesiebeleid gedurende de periode 2007-2013 een budget uit van 347,41 miljard euro. Deze middelen, beschikbaar gesteld vanuit drie specifieke fondsen: het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO), Europees Sociaal Fonds (ESF) en het Cohesiefonds, waren van een aanzienlijk hogere grootteorde dan die van de Kaderprogramma's voor Onderzoek en Ontwikkeling (KP) en voor Concurrentievermogen en Innovatie (KCI).

Het stimuleren van O&O&I was een kernthema binnen de programmaperiode van het Europese cohesiebeleid 2007-2013. De thematische allocatie van middelen aan O&O&I was dan ook ongeveer het drievoudige in vergelijking met de programmaperiode 2002-2006 en bedroeg 86,5 miljard euro.

Tussen 2007-2013 werd aan België een totaalbedrag van 2,26 miljard euro toegewezen uit de Europese cohesiemiddelen (wat overeenkomt met 0,65% van het totaal budget), afkomstig uit het EFRO en het ESF. België ontving geen middelen uit het Cohesiefonds.

Bijna driekwart van de middelen die uit het EFRO aan België werden toegewezen, was bestemd voor Wallonië. De Europese cohesiemiddelen die uit het ESF aan België werden toegewezen, werden voor bijna 44% ingezet in Vlaanderen.

Vanuit de doelstelling Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid (doelstelling 2) was ongeveer 670 miljoen euro bestemd voor Vlaanderen, waarvan 201 miljoen euro vanuit EFRO en 469 miljoen euro vanuit ESF. Op datum van 12/3/2014 was vanuit EFRO zo'n 205,57 miljoen euro effectief toegewezen aan Vlaanderen. Samen met de overheidssteun van 432,90 miljoen euro geeft dit ongeveer 638,47 miljoen euro die vanuit EFRO is toegekend. Over de budgetten die vanuit ESF aan Vlaanderen zijn toegekend, kennen we helaas geen bestedingscijfers.

Vanuit de doelstelling Europese Territoriale Samenwerking (doelstelling 3) werd voor Vlaanderen zo'n 118 miljoen euro voorzien voor de volledige programmaperiode. Er is meer dan dit voorziene bedrag, nl. 190,3 miljoen euro naar Vlaanderen teruggevloeid vanuit EFRO in het kader van Interreg.

Wat betreft de middelen voor O&O en innovatie, kende de EU in het kader van EFRO 49 miljoen euro toe voor de prioriteit 1 "Kenniseconomie en Innovatie" (onder Doelstelling 2; EFRO-Vlaanderen). Hiervan was zo'n 30 miljoen euro bestemd voor "zuiver" O&O. Dit werd aangevuld met bijna 95 miljoen euro middelen vanuit Vlaanderen zelf (Vlaamse overheid, provincies, gemeenten, private partners, vzw's). Daarnaast ontving Vlaanderen vanuit de EU ook middelen voor innovatiegerichte projecten in het kader van de Europese Territoriale Samenwerking (onder Doelstelling 3; EFRO-Interreg) binnen de programma's Interreg IV A (Euregio Maas-Rijn, Grensregio Vlaanderen – Nederland, Twee Zeeën), Interreg IV B (Noordzee Regio, Noordwest-Europa), Interreg IV C en de ondersteunende programma's (zoals ESPON). De bijdrage vanuit Interreg was zo'n 23% van het totaal, zijnde 43,8 mln euro. Vanuit EFRO ging aldus bijna 93 miljoen euro naar Vlaanderen voor onderzoek en innovatie. In het WTI-domein werd door Vlaamse (kennis)instellingen deel genomen aan uiteenlopende Interreg-projecten zoals bijvoorbeeld BioBase Europe, Waterstofregio Vlaanderen – Zuid-Nederland, Organext, Food2Market, SPIDER, NanosensEU, TANDEM, GCS, ECO-LASERFACT, SCINNOPOLI, en Innofun, en aan ondersteunende initiatieven zoals AMCER (een ESPON-project).

4 Deelname van Vlaanderen aan de EU financieringsprogramma's voor onderzoek en innovatie: eindbeschouwing

Beschouwd over de verschillende programma's heen, die in de vorige delen aan bod kwamen, kunnen we concluderen dat er voor onderzoek en innovatie in de programmaperiode 2007-2013 jaarlijks volgende bedragen naar Vlaamse begunstigden vloeiden:

- vanuit 7KP: ongeveer 160 miljoen euro;
- vanuit EFRO-Vlaanderen (Doelstelling 2): ongeveer 8 miljoen euro;
- vanuit de Europese Territoriale Samenwerking (Interreg IV, Doelstelling 3): 7,3 miljoen euro.

Samen geeft dit zo'n 175 miljoen euro per jaar vanwege KP en EFRO (Vlaanderen + Interreg). Dit bedrag wordt nog aangevuld met een budget / aantal waarborgen voor of deelnames in projecten rond innovatie vanuit het KCI. De middelen vanwege het KP zijn in de EU programma's gericht op O&O&I dus veruit de belangrijkste voor de Vlaamse actoren. Binnen België is Vlaanderen goed voor iets meer dan de helft (53%) van de deelnames en ongeveer 62% van de deelnametoelage vanwege KP. De bijdrage die het ontvangt voor O&O&I vanwege de EU Regionale fondsen is in absolute en in relatieve termen veel kleiner dan deze vanwege het KP.

De KU Leuven is de sterkste Vlaamse, zowel als Belgische, deelnemer, in de EU programma's. Het is tevens de enige universiteit die voorkomt in de top-10 binnen 7KP van alle internationale instellingen uit het hoger onderwijs. Na KU Leuven vervolledigen UGent en IMEC de top-3 van de Belgische deelnames aan het KP en samen vertegenwoordigen ze meer dan ¼ van de bijdrage vanuit het 7KP aan België. Er staan in totaal 7 Vlaamse kennisinstellingen in de Belgische top-10; na KU Leuven, UGent en IMEC volgen verder nog VIB, UA, VUB en VITO. De top-5 van de landen waarmee wordt samengewerkt door Vlaamse partners in 7KP bestaat uit Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Italië en Nederland, en de top-5 regio's uit Ile-de-France, Beieren, Baden-Württemberg, Noordrijn-Westfalen, en Comunidad de Madrid.

In diezelfde periode 2007-2013 stelde de Vlaamse overheid vanuit haar eigen begroting jaarlijks gemiddeld 1.160 miljoen euro ter beschikking voor "zuiver" onderzoek en ontwikkeling en daarbij nog verschillende 100-en miljoenen euro extra voor "niet-zuiver" O&O, zoals niet-technologische innovatie, technologietransfer en innovatienetwerking, wetenschapssensibilisering, enz. Voor 2014 bedroeg de initiële begroting voor het totale wetenschaps- en innovatiebeleid aldus 2,176 miljard euro, waarvan 1,354 miljard euro voor "zuiver" O&O.

Bijlage 1

Tabel 14. Aantal goedgekeurde Vlaamse projecten per thema voor oproep 1 – oproep 6

Oproepen	Thema	Doelstellingen	Goedgekeurde VL projecten	VL deelnametoelage (in Keuro)	VL instelling(en)	EU-budget/thema (in Keuro)	Return %
1	Theme 1: eGovernment	1.3: Innovative solutions for inclusive and efficient eGovernment	1	62,7	Stad Gent	32.959,9	0,2%
1		1.4: Experience sharing and consensus building in the uptake of innovative eGovernment services	1	16,0	KULeuven		0,1%
1	Theme 2: eInclusion	2.3: Experience sharing and consensus building in ICT for inclusion	1	16,0	Microsoft NV	14.923,9	0,1%
1	Theme 3: eHealth	3.2: Experience sharing and consensus building in eHealth	1	40,0	Continua Health Alliance + Primary Care Diabetes Europe IVZW	18.496,5	0,2%
1	Other themes	4.1: Experience sharing on ICT initiatives for SMEs	1	18,7	iMinds	2.894,2	0,7%
1		4.2: Supporting sustainable growth	1	20,0	KULeuven		0,7%
1		4.4: Privacy protection infrastructure	1	16,0	KULeuven		0,6%
2	Theme 1 : ICT for user friendly administrations, public services and inclusion	1.6: Improving certification of eHealth products	1	48,0	Prorec-BE VZW + RAMIT	27.202,5	0,2%

2	Theme 2 : ICT for energy efficiency and sustainability in urban areas	2.2: ICT for adaptive urban transport management infrastructure and services	1	93,7	Geo Solutions NV		0,7%
						13.179,3	
2		2.3: Consensus building and experience sharing for ICT for energy efficiency and sustainability in urban areas	1	32,0	KULeuven + VITO		0,2%
2	Theme 3: Consensus building, experience sharing on Internet evolution and security	3.1: A European concerted effort on RFID	1	12,0	Avanta Global BVBA	1.217,7	1,0%
3 en 3bis	Theme 1: ICT for health, ageing and inclusion	1.3: ICT for ageing well / independent living	1	844,8	Christelijk Algemeen Ziekenhuis Midden-Limburg + CM van het Arrondissement Antwerpen + Digipolis CVBA + Ziekenhuisnetwerk Antwerpen VZW + Mutas VZW + Thuiszorg Antwerpen VZW + Zorgbedrijf OCMW Antwerpen Publiekrecht	16.892	5,0%
3 en 3bis	Theme 2: digital libraries	2.2: European Digital Library – aggregating digital content in Europeana	2	444,1	Visual Dimension BVBA + AMSAB Instituut voor Sociale Geschiedenis		1,7%
						26.551,9	
3 en 3bis		2.4: Open access to scientific information	1	60,0	UHasselt		0,2%

3 en 3bis		2.5: Use of cultural heritage material for education	1	200,0	Barco NV + Magicworlds BVBA		0,8%
3 en 3bis	Theme 3: ICT for government and governance	3.5: eParticipation, empower and involve citizens in transparent decision-making in the EU	1	224,7	GFI Adeliar NV	15.702,7	1,4%
3 en 3bis	Theme 4: ICT for energy efficiency in social housing	4.1: ICT for energy efficiency in social housing	1	137,7	CV Zonnige Kempen + Porta Capena NV	6.764,7	2,0%
3 en 3bis	Theme 5: Multilingual web	5.1: Machine translation for the multilingual web	1	272,4	Cross Language NV	13.605	2,0%
3 en 3bis	Theme 6: Public Sector	6.1: Legal aspects of Public Sector Information	1	20,0	KULeuven	8.562,2	0,2%
3 en 3bis	Theme 8: Open innovation, user experience and living labs	8.1: Sharing of best practice across European Living Labs involving SMEs as key user-and provider participants	1	719,2	iMinds VZW + Televic Healthcare NV	4.000	18,0%
4	Theme 1: ICT for a low carbon economy and smart mobility	1.3: Energy efficient cooperative transport management systems	1	147,6	Geo Solutions NV	18.186,5	0,8%
4	Theme 2: Digital Libraries	2.2: Enhancing/Aggregating content in Europeana	2	489,1	KU Leuven + UGent + Nationale Plantentuin Meise + Koninklijk Museum voor Midden-Afrika	29.975,4	1,6%
4		2.3: Digitising content for Europeana	1	224,2	iMinds + MuZee Kunstmuseum aan zee		0,8%

4		2.4: Access to European Rights Information / Registry of Orphan Works	1	53,2	Huis van het Boek VZW		0,2%
4	Theme 3: ICT for health and inclusion	3.2: Scaling up of eHealth services and supporting the EU eHealth governance initiative	1	4,5	Continua Health Alliance private stichting	5.695,7	0,1%
4	Theme 4: Open Innovation for Future Internet enabled Services in "smart" Cities	4.1: Open Innovation for future Internet-enabled Services in "smart" Cities	2	1.455,4	iMinds + Alcatel Lucent Bell + Digipolis + Stad Gent	14.971,4	9,7%
4	Theme 5: ICT for improved services for citizens and businesses	5.3: Universal ID	1	72,0	Indigov BVBA + Internet Society Belgium VZW + KU Leuven	7.991,9	0,9%
4	Theme 6: Multilingual Web	6.2: Multilingual on line services	2	756,8	Cross Language NV	16.000	4,7%
5	Theme 2: Digital Content	2.1: Aggregating content in Europeana	3	1.388,6	Internet Architects + Provincie Antwerpen + Expertisecentrum DAVID + iMinds + KU Leuven		3,4%
5		2.2: Digitising content for Europeana	3	276,7	KU Leuven + Visual Dimension BVBA + Stad Gent	40.294,8	0,7%
5		2.3: Raising awareness of Europeana and promoting its use	1	75,7	In Flanders Fields Museum + Provincie Limburg		0,2%
5		2.4: eLearning	1	55,4	Katholieke Hogeschool Limburg		0,1%

5	Theme 3: ICT for health, ageing well and inclusion	3.4: Empowering patients and supporting widespread deployment of telemedicine services	1	20,0	Continua Health Alliance private stichting	16.301,2	0,1%
5	Theme 4: ICT for innovative government and public services	4.2: Towards a single European electronic Identification and authentication area	1	68,7	Health Connect	21.475,5	0,3%
5	Theme 5: Open Innovation for Internet-enabled Services	5.1: Open Innovation for future Internet-enabled Services in "smart" Cities	1	329,7	iMinds + Stad Gent + Vlaamse ICT Organisatie	13.999,1	2,4%
6	Theme 1: ICT for "smart" cities	1.3: Open Innovation for Internet-enabled Services and next generation access (NGA) services in "smart" Cities	1	1.276,5	Alcatel Lucent Bell NV + BUDA Kunstencentrum + iMinds + Stad Kortrijk + Zeticon NV	15.290,1	8,3%
6	Theme 2: Digital Content, open data and creativity	2.1: Europeana and creativity: - Content for Europeana -Experimenting with the use of cultural material for creativity - European Rights Information/Registry of Orphan Works for audio-visual content -Thematic Network on new business models for publishing in the digital age	2	289,6	Ariadne Foundation VZW + KU Leuven + Huis van het Boek VZW + iMinds	23.775,7	1,2%

6		2.2: Open Data and open access to scientific Information - Geographic Information - Open access to scientific information - Legal aspects of Public Sector Information and standards for open data - Organising competitions for using open data	4	487,1	iMinds + Open Knowledge Foundation Belgium + Vlaamse ICT organisatie + KU Leuven + Vlaamse Milieumaatschappij		2,0%
6	Theme 4: ICT for innovative government and public services	4.3: Extension of HeERO (on eCall)	1	69,0	NXP Semiconductors Belgium NV + Testronic Laboratories Belgium NV	3.000	2,3%
6	Theme 5: Trusted eSer-vices and other actions	5.1: Cybersecurity - Fighting botnets - Community building for information sharing and effective responses to cyber threats	1	845,5	KU Leuven + Leuven Security Excellence Consortium L-SEC vzw	12.025,9	7,0%

Lijst van afkortingen

AMCER	Advanced Monitoring and Coordination of R&D policies at European level, project binnen ESPON, mede gefinancierd door Interreg IV C
AISBL	Association Sans But Lucratif
AO	Agentschap Ondernemen
BBP	Bruto Binnenlands Product
Centexbel	Technisch en Wetenschappelijk Centrum voor de Belgische Textielnijverheid
CIP	KCI, Kaderprogramma voor Concurrentievermogen en Innovatie of Competitiveness and Innovation Programme
COSME	Programme for Competitiveness of Enterprises and SME's
CP	Collaborative Projects
EBN	European Business Network
E. E. N.	Enterprise Europe Network
EC	Europese Commissie
EEN	European Enterprise Network
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EIC	Euro Info Centres
EIF	Europees Investeringsfonds
EIP	Programma voor Ondernemerschap en Innovatie
ERC	Europese Onderzoeksraad, European Research Council
ERRIN	European Regions Research and Innovation Network vzw
ESF	Europees Sociaal Fonds
ETAP	Environmental Technologies Action Plan
EU	Europese Unie
EUR	euro / euro's
EURADA	European Association of Development Agencies
EURATOM	The European Atomic Energy Community
Euro Info Centre	De Euro Info Centres bestaan niet meer. Hun taken werden grotendeels overgenomen door het Enterprise Europe Network
EWI	Economie, wetenschap en innovatie
Fission	Thematische prioriteit 'Kernsplijting en stralingsbescherming' van het EU Zevende Kaderprogramma
FIT	Flanders Investment and Trade
FMTC	Flanders Mechatronics Technology Centre
FPF	Federaal Participatiefonds
FWO	Fonds Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen
GCO	Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek
HES	Higher Education Services
Horizon 2020	The EU Framework Programme 2014-2020 for Research and Innovation
	Achtste Kaderprogramma voor Onderzoek en Technologische Ontwikkeling (2014-2020)
IBBT	Interdisciplinaire Instituut voor Breedbandtechnologie vzw, (nieuwe naam iMinds)
ICT	Thematische prioriteit 'Informatie- en communicatietechnologieën' van het Zevende Kaderprogramma
IEE	Intelligente Energie Europa Programma
IMEC	Interuniversitair Micro-Electronica Centrum
iMinds	Interdisciplinaire Instituut voor Breedbandtechnologie vzw (voorheen IBBT)
INCO	Thematische prioriteit 'Internationale samenwerking' van het EU Zevende Kaderprogramma
Infrastructures	Thematische prioriteit 'Onderzoeksinfrastructuren' van het EU Zevende Kaderprogramma
INET	Pilootoproep ter bevordering van de transnationale samenwerking tussen clusterinitiatieven en KMO's
IT	Informatietechnologie
ITG	Instituut voor Tropische Geneeskunde
IWT	Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie
JTI	Joint Technology Initiatives
KCI	Kaderprogramma voor Concurrentievermogen en Innovatie of Competitiveness and Innovation Programme

KMO	Thematische prioriteit ' Kennisregio's' van het EU Zevende Kaderprogramma
Kleine en Middelgrote Ondernemingen	
KP	RWO
Kaderprogramma (voor onderzoek en technologische ontwikkeling)	Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed
KU Leuven	SCINNOPOLI
Katholieke Universiteit Leuven	Scanning Innovation Policy Impact, een Interreg IV C kapitalisatieproject
LNE	SCK
Leefmilieu, Natuur en Energie	Studiecentrum voor Kernenergie
Marie Curie	Security
Thematische prioriteit 'Mensen' van het EU Zevende Kaderprogramma	Thematische prioriteit 'Veiligheid' van het EU Zevende Kaderprogramma
n.v.t.	SIRRIS
Niet van toepassing	Collectief Centrum van de Belgische Technologische Industrie
Nanotech	SME
Nanotechnology	Small and Medium-sized enterprise
NHP	SMEG
Nationaal Hervormingsprogramma van België voor EU 2020	SME Guarantee Facility – SMEG of KMO-garantiefaciliteit
NL	Space
Nederland	Thematische prioriteit 'Ruimte' van het EU Zevende Kaderprogramma
NoE	SPIDER
Networks of excellence	Supporting Public Service Innovation using Design in European Regions, een Interreg IV B NWE project
NSRK	SSH
Nationaal Strategisch Referentiekader	Thematische prioriteit 'Sociaaleconomische wetenschappen en geesteswetenschappen' van het EU Zevende Kaderprogramma
NUTS	Transport
Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques	Thematische prioriteit 'Vervoer (inclusief luchtvaart)' van het EU Zevende Kaderprogramma
NWE	UA
Northwest Europe (EFRO-interreg)	Universiteit Antwerpen
O&O	UCL
Onderzoek en Ontwikkeling	Université Catholique de Louvain
O&O&I	UGent
Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie	Universiteit Gent
OCMW	UHasselt
Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn	Universiteit Hasselt
OP	VIB
Operationeel Programma('s)	Vlaams Instituut voor Biotechnologie
OTO	VITO
Onderzoek en Technologische Ontwikkeling	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
Policies	VKI
Thematische prioriteit 'Samenhang van het onderzoeksbeleid' van het EU Zevende Kaderprogramma	von Karman Instituut voor vloeistofdynamica
Potential	VLIZ
Thematische prioriteit 'Onderzoekspotentieel' van het EU Zevende Kaderprogramma	Vlaams Instituut voor de Zee
PSP	VUB
Programma ter ondersteuning van het ICT-beleid" (ICT-PSP)	Vrije Universiteit Brussel
RAMIT	VZW
Research in Advanced Medical Informatics and Telematics	Vereniging zonder winstoogmerk
RCW	WTI
Regionaal Concurrentievermogen en Werkgelegenheid	Wetenschap en Technologische Innovatie
Regions	

Colofon

“Vlaamse deelname aan Europese financieringsprogramma’s 2007-2013” is een publicatie van het departement Economie, Wetenschap en Innovatie van de Vlaamse overheid.

Afdeling Kennisbeheer
Pascale Dengis, afdelingshoofd
Koning Albert II-laan 35, bus 10
1030 Brussel

Tel.: 02 553 58 92
<http://www.ewi-vlaanderen.be/publicaties>

Samenstelling en redactie:
Monica Van Langenhove en Pascale Dengis

Verantwoordelijke uitgever:
Dirk Van Melkebeke, Secretaris-generaal

Overname is alleen toegestaan met bronvermelding.
Het departement EWI aanvaardt geen aansprakelijkheid voor het gebruik van de in deze publicatie opgenomen informatie.

Vlaamse overheid
Departement Economie,
Wetenschap en Innovatie
Koning Albert II-laan 35 bus 10
1030 Brussel
info@ewi.vlaanderen.be
www.ewi-vlaanderen.be

Vlaamse overheid
Departement Economie,
Wetenschap en Innovatie
Koning Albert II-laan 35 bus 10
1030 Brussel
info@ewi.vlaanderen.be
www.ewi-vlaanderen.be

Vlaamse overheid
Departement Economie,
Wetenschap en Innovatie
Koning Albert II-laan 35 bus 10
1030 Brussel
info@ewi.vlaanderen.be
www.ewi-vlaanderen.be

Vlaamse overheid
Departement Economie,
Wetenschap en Innovatie
Koning Albert II-laan 35 bus 10
1030 Brussel
info@ewi.vlaanderen.be
www.ewi-vlaanderen.be